

Yıl : 2 Sayı : 9

GERGEF

Mayıs - Haziran
2022

EDEBİYAT DERGİSİ

Fotoğraf: Yasin MORTAŞ

Şair-Yazar TRT
Prodüktörü
İsmail BİNGÖL
ile Türkülerimizi
Konuştuk

Yasin MORTAŞ - Recep ŞEN - Mahmut TOPBAŞLI - Mustafa Erhan AK
Ali PARLAK - Kemal ÖZAYDIN - Ali AĞIR - Emre KOÇ - Ahmet KAFKAS
Mehmet PEKTAŞ - Mehmet OSMANOĞLU - M. Nihat MALKOÇ
Bengül ALKAN - Selim ERDOĞAN - Ramiz AYDIN - Mehmet CINGİR
Habil YAŞAR - Servan ERDİNÇ - Nilüfer AKINGÜL - Halit YILDIRIM
İsmail OKUTAN - Fatma SÜMER - Yavuz DİNÇ - Akif NECİPSOY
Yahya Kemal BEYATLI

BU SAYIMIZDA

- Ben Gidersem Sazım Sen Kal Dünyada / Genel Yayın Yönetmeni / 3
Özan Sazlığı / Yasin MORTAŞ / 4
Şair, Yazar, TRT Prodüktörü İsmail BİNGÖL ile Türkülerimizi
Konuştuk / Recep ŞEN / 5
Suyu Kesilmeyen Pınar / Mahmut TOPBAŞLI / 11
İki Kapılı Handa Bilge Bir Âşık / Mustafa Erhan AK / 12
Bir Garibin Arzuhalı / Ali PARLAK / 16
Türkülerle Yaşamak / Kemal ÖZAYDIN / 17
Anadolu Türküleri / Ali AĞIR / 20
Dinlerken / Emre KOÇ / 21
İmbatlar Taşırken Yıldız Göğlerini / Ahmet KAFKAS / 22
Utanırım / Recep ŞEN / 23
Yıldızlara Dokunmak / Mehmet PEKTAŞ / 24
Anadolu Aşkı / Mehmet OSMANOĞLU / 26
Anadolu Serencamı / M. Nihat MALKOÇ / 27
Merak (Öykü) / Bengül ALKAN / 28
Türkmen Türküsü / Selim ERDOĞAN / 30
Türkülerim, Türkülerim / Ramiz AYDIN / 31
Gökdere (Öykü) / Mehmet CINGİR / 32
Xəzər / Həbil YAŞAR / 36
Senden Almış / Servan ERDİNÇ / 37
Dik Duruş / Nilüfer AKINGÜL / 38
Yenilmişim Zamana / Halit YILDIRIM / 39
Burcumuz Direniş Burcu / İsmail OKUTAN / 40
Seyri Âlem Köşesi - Diriliş Provası / Fatma SÜMER / 41
Kuşku Tozları / Yavuz DİNÇ / 43
Divan Köşesi / Akif NECİPSOY / 44
Eski Mûsiki / Yahya Kemal BEYATLI / 46

Yıl: 2 Sayı: 9
Mayıs-Haziran 2022

19 Mayıs Gazetesi ve Maatbaası Adına
Derginin Sahibi ve Sorumlu
Yazı İşleri Müdürü
Adil ATICI

Genel Yayın Yönetmeni
Recep ŞEN

Editör
Ahmet KAFKAS

Yayın Kurulu
Recep ŞEN
Ahmet KAFKAS
Mehmet OSMANOĞLU
Emre KOÇ
Erhan ÇAMURCU

Son Okuma
Mehmet OSMANOĞLU

Tasarım
Esmâ Nur ÇALIŞKAN

Yönetim ve Haberleşme
19 Mayıs Gazetesi ve Matbaası
Cumhuriyet Mah. Ekrem Ünyay Cad.
No:10 - 19 Mayıs / SAMSUN
0362 511 32 23 - 0545 511 32 23

Gergef Web:
www.gergefedebiyatdergisi.com

E-posta Adresi:
gergefedebiyatdergisi@gmail.com

Sosyal Medya
Instagram: @gergefedebiyatdergisi
Twitter: gergefedebiyat
Facebook: @gergefedebiyatdergisi

Yayın Türü
Sürelî Yayın
İki Aylık e-dergi

Dergimiz İki Ayda Bir Kendi İnternet Sayfasında
ve 19mayisgazetesi.com İnternet Sayfasında
E-Dergi Olarak Yayınlanmaktadır, Ücretsizdir.
Eserlerin Hukuki Sorumluluğu Yazarlarına Aittir.
Gergef Edebiyat Dergisinde Yapılan Alıntılarda
Kaynak Gösterilmesi Zorunludur.

BEN GİDERSEM SAZIM SEN KAL DÜNYADA

Sevgili dostlar, türkü tadında bir dosya ile gönül hanenize misafir oluyoruz bu sayımızda. Öncelikle emek veren kalem sahibi güzel dostlara teşekkür ediyoruz.

Türkülerimiz kültürümüzün nüvesini oluşturuyor. Türkülerin her biri sözülle, sazıyla, hikâyesiyle bizim sesimiz, bizim duygumuzdur. Biz varız türkülerde ve bizim gönül coğrafyamız var. Bizim insanlarımızın yaktığı her bir türküde hikmet, incelik, seveda, ayrılık, vuslat, hasret, gurbet, hüzn, sabır, neşe var. Şiirlerimiz aslında müziğin o büyülu atmosferinde türkülerle havalanıp kanatlanıyor. Âşığın elindeki tezene bağlamanın telleriyle vuslat bulunca bizi alıp götüren, gönül telimizi titreten o türküler doğuyor. Türk'ün gönül gergefinde nakışlanan türküler binlerce yıldan beri ayak bastığımız, yurt tuttuğumuz her coğrafyada söyleniyor ve sınırları aradan kaldırıp gönülleri birleştiriyor, aramızdaki iletişimi sağlıyor. Türküler sayesinde gönül coğrafyamızın insanları birbirleriyle halleşip dertleşiyor, birbirlerinden haberdar oluyor. Velhasıl memleketin taşından, toprağından, insanından türküler sayesinde haberdar oluyoruz.

Türkülerin esrarlı dünyasına vakıf olmadan kültürümüzü, insanımızı, memleketi anlamak mümkün değildir. Şair türkülerden alır feyzini, müzisyen türkülerin yaktığı o pırıltıyla yol alır notalar arasında. Türküsünü bilmeyenlerin, türküsüne yabancı olanların, türkülerden haz almayanların, türkülerle burun kıvrıran nevezuhur sözde aydınların evrensel manada eser ortaya koyması da mümkün değildir. Türküler hepimizin dilinde, kıslada, evde, konakta, tarlada, dükkânda, otomobilde, okulda her yerde...

Türkülerimiz öksüz kalmassın. Kültürümüzü yaşatmak, bizden sonraki nesillere sağlıklı bir şekilde aktarmak istiyorsak türkülerimize sahip çıkmak, onların yaşamasını sağlamak bizim en önemli milli vazifelerimizden birisidir. Hatta üreteceğimiz yeni eserlerde türkülerimiz bizim ilham kaynağıımız, feyiz menbamız olmalıdır. Okuma yazmayı yeni öğrenen bir çocuk için alfabe ne ise türküler de edebiyat ve sanat sahasında çalışma yapacaklar için aynı şekilde kılavuz olmalıdır. Oradan bir tat alamayan, gönüllere dokunan eserler ortaya koyamaz. Onun için türkü pınarından doya doya içmeli ve nasiplenmeliyiz. Çocuklarımıza yabancıların nağmesi yerine bizim sesimiz olan türkülerimizi dinletmeliyiz.

Tanpınar'ın Anadolu'muzun iç romanı diye tarif ettiği türkülerimizde, aşk-ı mecâzi adeta aşk-ı ebediye uzanır. Aşk öyle kutsi bir duygudur ki bizde; onu faniliğe hapsedmez bizim insanımız. Kâinatın temelinde muhabbet, türkülerimizin özünde de hikmet ve muhabbet var. Yeter ki eğilelim, anlamaya çalışalım.

Türkü tadında bir ömür temennisiyle sizleri 9. sayımızla başa bırakıyoruz. Selam ve muhabbetlerimizle.

OZAN SAZLIĞI

Yasin MORTAŞ

insan notasız da ağlayabilir

tezene
yanağına akan ateşin kiraz çığlığıdır
kalbinde tel tel yangın başlatabilir
insan notasız da ağlayabilir

tel ve ezgi kuşları dilime kondu
vezin yıldızı titredi dokununca kalbime
yağmur hasadı yapanlar türkü söyleyebilir

sazın
göğsünden bir dağ çıkarırlar
teli yâr dilidir dilimde kaynar bir dağ
dağ yankısıyla ağlayan ağlayabilir
kalbimden yorgun bir aşık çıkarırlar

kar ozandır
döne döne beyazlar bırakır saçlara
ve bülbül kanatlarına
dut ağacı yaşlı yamaçlarda ağıt ezberletebilir
bir söz taşı ağlatabilir

akşam kasnağına sıkışmış bulut
yağacak göz arıyor
dil gözyaşı akıtabilir türkü söyleyene
türkü türküyü ağlatabilir

ŞAİR, YAZAR, TRT PRODÜKTÖRÜ İSMAİL BİNGÖL İLE TÜRKÜLERİMİZİ KONUŞTUK SÖYLEŞİ: Recep ŞEN

Değerli hocam, Gergef Edebiyat Dergisi okurlarının sizi daha yakından tanıyabilmesi için söyleşimize kısaca hayat hikâyeniz, çalışmalarınız ve edebiyat yolculuğunuzu konuşarak başlayalım. İsmail Bingöl kimdir; onun türkülerle, edebiyatla, şiirle yolculuğu nasıl başladı ve bugünlere nasıl geldi?

1962 yılında Erzurum'da doğdum. İlk ve orta öğrenimini Erzurum'da tamamladım. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden mezun oldum. Aynı okulda yüksek lisans yaptım. 1986-88 yılları arasında Ankara Defterdarlığında çalıştım. 1988 yılının Nisan ayından bu tarafa TRT Erzurum Radyosunda program yapımcısı olarak çalışıyorum. 1994-2000 yılları arasında Atatürk Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Radyo-Televizyon Yayıncılığı bölümünde, 2001 yılında ise İletişim Fakültesinde "Radyo Programcılığı" dersini verdim. Kırağı, Akademi, Kalem ve Onur, Düşünce ve Sanatta Adım, Çizgi, Ay Vakti, Türk Edebiyatı, Dergâh, Lika, Sühan, Mortaka, Beyazdoğu, Tarih Yolunda Erzurum, Erzurum Sevdası, Erzurum Aktüel, Berceste, Az Edebiyat, Bizim Külliye, Edebiyat Ortamı, Bir Nokta, Dil ve Edebiyat, İslami Edebiyat, Herfene, Beyaz Şehir Palandöken, Şehir ve Kültür, Teferrüc gibi değişik dergilerde; kültür ve sanat sitelerinde yazı, şiir ve röportajlarım yayımlandı. Sempozyumlara katıldım, bildiriler sundum, birçok armağan kitapta yazılarım ve röportajlarım yer aldı. Gazetelerde kültür, sanat ve edebiyat yazıları yazdım.

Eserlerimden bahsederseniz yaşadığım şehirle ilgili portre ve denemelerini bir araya getirdiğim "Türkülerde Yaşayan Şehir Erzurum" adlı kitabım; 1999 yılında Dergâh Yayınları Erzurum Kitaplığı'ndan yine "Ey Kelime ve Ey Ses" ve "Atalar Mirası Gönül Yarası Türküler" adlı deneme kitaplarım 2014 yılında Dergâh Yayınları Ülke Kitapları serisinden; "Ay Düşleri" adlı ilk şiir kitabım 2009 yılında Ares Yayınları'ndan; *Sırrını Söyleyen Rüzgâr* adlı ikinci şiir kitabım 2016, Kendine Vurgun Divaneler 2019 yılında Ötüken Yayınları'ndan çıktı. Arı Sanat Yayınevi'nden 2015'te çıkan "Rüştü Mızrak Şiir Defteri" adlı kitap ise ortak bir çalışmanın ürünü. (Şenol Mızrak, Ali Kurt, İsmail Bingöl ve Ömer Özden).

Bir başka ortak kitap çalışması (Prof. Dr. Ömer Özden, Prof. Dr. Osman Elmalı, Doç. Dr. Ali Kurt, Yrd. Doç Dr. Yusuf Bilen ve İsmail Bingöl) ise; "Erzurum'da Gizli Kalan Cinis Köyü Mezar Taşları." İse 2017'de Atatürk Üniversitesi Yayınları'ndan çıktı.

Yayına hazır şiir, deneme, araştırma yazılarım ve röportajlarım var. Ayrıca meslekî alanda birçok radyo programına imza attım. "Âşıklarımız- Âşık Edebiyatımız, Yöremizden, Bir Köyümüzde, Bizim Eller ve "Âşk İmiş Her Ne Var Âlemde" ve "Şehirden Sesler" bunlardan bazıları.

Türkülerle, edebiyatla, şiirle yolculuğumun nasıl başladığına gelince; öncelikle türkülerle başlamalıyım. Çünkü halkımızın gönül dünyasından doğan ve kolektif şuurun eseri olan türkülerle olan sevgimin dimağımda sezgiyle de olsa yer etmeye başlaması, belki okul öncesi dönemime gider. Radyoların yeni yeni yaygınlaşmaya başladığı yıllarda evimizdeki bu sihirli kutudan kulağıma çarpan seslerden beni en çok etkileyen, kendine çeken ve daha sonra da bugüne kadar hiç bırakmayan türkülerin yeri, ileriki yıllarda daha da arttı, farklı ve daha anlamlı bir yere oturdu. Daha başka ifadeyle; yıllardır türküy söyleyen, hani o bilinen tabirle, çocukluğumdan beri türkülerin ve şarkıların meftunu olan biriyim. Çocukken ezberimde birçok türküy olduğunu ve büyüklerin beni yakaladıklarında türküy söylediklerini hatırlıyorum. Çünkü radyonun altın çağını yaşadığı zamanlarda; küçücük bir el radyosu en yakın dostlarımdan biriydi. Özellikle de tatil günlerinde, onu koynuma alırdı, bir arkadaş gibi anlattıklarını dinler; çalınan türküler, şarkıları bir bir kaydederdim küçücük defterime. Anlatılmak istenen dünyayı tam olarak kavrayamasam bile nağmeleri, sözleri, ruhumda bir başkalık meydana getirir, bu duygularla alabildiğine coşardım. Ortam müsaitse eğer "Sesime ses verin yaralı dağlar" mısrasında olduğu gibi ben de haykırırdım, olanca sesimle katılırdım radyoda çınlayan seslere. Ne yılların geçişi eksiltti türkülerle duyduğum sevgiyi ve ne de yaşadıklarım, gördüklerim...

Bu merak, bu sevgi bugüne kadar devam ediyor olsa ve bazı özel sebeplerden, türküy söylemeyi sanat haline getiremesem de - müziğimizin sürekli

icra edildiği bir kurumda TRT’de prodüktör olarak çalışmak nasip oldu. Söyleyenlerin sesini duyurmayı, yaptığım programlarda türküler üzerine metinler yazmayı iş edindim. Türkü hikâyeleri, türkülerle ilgili alışlagelmiş bir aktarım biçimi olduğundan, serde biraz şairlik ve yazarlık da olduğundan, bundan farklı olarak, dinlediğim türkülerin bende uyandırdığı hisleri, çağrışımları yazıya dönüştürmek suretiyle; deneme biçiminde yazmaya çalıştım bunları. Yıllar içerisinde buna dair okuduklarım ya da şöyle söyleyeyim, bu şekilde yazılmış olanlar, bir elin parmaklarını geçmeyecek sayıdaydı. Ben, yaptığım programların da etkisiyle, bu yoldaki çabalarımı sürdürdüm ve yaklaşık yirmi yıl sonra bunlar kitap olarak meydana çıktı.

Edebiyat ve şiirle olan bağima gelince daha çok halk şiirinin konuşulduğu, Sümmani’den, Emrah’tan, Şenlik’ten sıkça bahsedilen, şiirlerinden okunan, Mesnevi, Bostan ve Gülistan, tarihî ve dinî kitapların Osmanlıcasından okunduğu bir ev ortamında büyüdüm. Sohbetlerin, gelenin gidenin, geçmişe dair hatıraların sıkça dile getirildiği bu ortam, ilk beslendiğim ve farkında olmadan edebiyata, şiire karşı ilgimin oluştuğu yerdir. Tabii bunlara bağlı olarak, kitap okumanın ve kitaba sevdalanmanın, şiirin efsunlu dünyasından katrelerin yavaş yavaş yüreğime düştüğü yıllar da yine bu yıllardı. İlkokuldan başlayarak bütün sosyal faaliyetlerde, müsamerelerde bulunur ve mutlaka şiir okurdum. Bu durum yıllar içerisinde büyüdü ve kendimi şiirin, yazının, kısacası edebiyatın içinde buldum. Ve o zamanlardan beri okurum ve yazmaya gayret ederim.

İsmail Hocam, Veysel Baba “Türk’üz türkü kığırırız” diyor. Buradan hareketle türkü kelimesinin kökeni ile girelim konuya isterseniz.

Ana dili Türkçe olan ya da Türk diliyle bildirimde bulunan insanların yaşadığı her yerde varlığı bilinen, dün olduğu gibi bugün de sözlü geleneğin vazgeçilmez icra ürünlerinden olan ve Türk dünyasının müştereklerinden kabul edilen türküler, Türk kültürünün temel unsurlarından biridir. Türküler, destansı dönemden günümüze uzanan uzun ince bir çizgide Türklerin sosyal, siyasal, dinî ve kültürel hayatının her safha ve sayfasında yer almış, önemli görevler üstlenmiştir. Türk insanı türkülerde kendini bulmuştur. İçini türkülerle dökmüş, sevincini, heyecanını, hüznünü, acısını türkülerle dile getirmiş, sırlarını türkülerle paylaşmış, derdini türkülerle açmış, aşkını, sevdasını, hatırasını, gönlünü, kalbini, kısacası yüreğini türkülerle ortaya koymuştur. “Türküsüz

kalmayı yurtsuz kalma” olarak düşünmüş, onsuz kendini gurbette hissetmiştir.

Türkü kelimesinin menşei hakkında araştırmacılar birbirine benzer görüşler öne sürmüştür. Bu görüşlerden en fazla kabul göreni şüphesiz, türkü kelimesinin Türk’ten doğduğu ve Türklere has bir ezgi olduğu görüşüdür. Hem Farsçada hem de Arapçada nispet eki olarak kullanılan ‘înin, Türk kelimesine eklenmesiyle meydana gelen ‘Türkî’, Türk’e has, Türk’e özgü, Türk’le ilgili anlamındadır. Bu kelimenin sonundaki ünlü, ağızlarında zamanla yuvarlaklaşmış ve türkü biçimine dönüşmüştür.

Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü’ndeki açıklamaya göre; Türkü sözü, muhtelif Türk boylarında farklı kelimelerle adlandırılmıştır. Türküye Azeri Türkleri mahnı; Başkurtlar halk yırı; Kazaklar türki, türük halik ânı; Kırgızlar türkü; Özbekler türki, halk koşığı; Tatarlar halık cırı; Türkmenler halk aydını; Uygur Türkleri de *nahşa, koça nahşisi* demektedir.

Ama nihayetinde bunların hepsiyle kastedilen türküdür, bize ait olandır, bizim hayatımızın serencamıdır.

Türkülerimiz hangi kaynaklardan beslenmektedir?

Türkülerin beslendiği en önemli kaynak bizim kendimizdir, kendimizin olandır. Kendimizi bilmez ve kendimizi anlatabilmemizdir. Yürek yaralarımız, hasretliklerimiz, geçmişin derin acıları; kahramanlıklarımız, yoksulluklarımız, gelmişimiz, geçmişimiz... En büyük aşklar da türkülerde anlatılır, en büyük acılar ve zulümler de...

Türküler kimi zaman anne sütü sıcaklığında çocuğun ses ve söz

dağarcığına bir ninni olarak akmış, kimi zaman bir ölüm acısıyla yoğru olarak ağita dönmüş, kimi zaman kadere boyun eğmenin sessizliğini ve çaresizliğini yaşıtmış kimi zaman da zulme, haksızlığa, vefa-

sızlığa, soysuzluğa, saygısızlığa başkaldırının güçlü sesi olmuştur.

Türkülerde mertlik, yiğitlik, aşk, heyecan ve gizem vardır. Kıskançlık, şüphe ve endişe vardır. Emek ve çile vardır. Tabiat, toprak, su, ateş, hava vardır. Hak ve haksızlık vardır. Mitoloji, edebiyat, tarih, felsefe, gelenek, görenek, hukuk ve töre vardır. Renk ve desen vardır. Güç ve enerji vardır. Sevgiliye yalvarma, kahr, sitem vardır. Acıyı resmederken bir mezar başında ağıt vardır. Kısacası insan, bizim insanımız, bizim milletimizin insanı vardır. Türküler belki de hayatın kendisidir bizim anlayışımıza göre. Onun içindir ki geçmişte bıraktığımız acı ve tatlı hatıralar türkülerin bir köşesine takılıp ölünceye kadar bizi takip eder. İşte geçmişte de günümüzde de gelecekte de türkülerini besleyecek olan, yeni türkülerre yol açacak olan da bütün bu saydıklarımızdır. Ve bütün bunlardan hareketle Tanpınar'ın da söylediği gibi: *"Türküler hayatın sürekliliği içinde bir yığın değişmeye rağmen daimi kalan aslı yanımızı ifade ederler."* der. Böylelikle aynı zamanda hocası da olan ve *"Bizim romanlarımız, türkülerimizdir."* diyen Yahya Kemâl'in izinden gitmektedir.

Ve bütün bu düşüncelerin sonucunda diyebiliriz ki Türk insanı hangi coğrafya, sosyal, siyasal, kültürel çevre ve inanç ortamında yaşarsa yaşasın, hangi eğitim düzeyinde olursa olsun, hangi cinsiyet ve yaş grubu içinde bulunursa bulunsun, türkülerden uzak yaşayamayacağı bir gerçektir.

Gönül telimizi titreten türkülerimizin aynı zamanda yaşanmış birer hikâyesi mevcut. Bu hikâyeler aslında hepimizin hikâyesi. Bizim kültürümüzde türkü yakmak diye güzel bir tabir var; gençlerimizin daha iyi anlayabilmesi açısından biraz bunu açabilir miyiz?

Necati Cumalı'nın *"Adına yaktığım türküler"* adlı bir şiiri vardır ve pek severim. Onun son mısraları şöyledir: *"Pencerem denize karşıdır/Oturur düşünürüm bazı günler/Seni beni mahzun eden bu haller geçer/Gün gelir herkes gibi ben de ölürüm/Bu aşk yürekten yüreğe yeniler/Bir gün ağızdan ağıza dolaşır/Adına yaktığım türküler."*

Sevgilisine yaktığı türkünün kendinden sonra da ağızdan ağıza dolaşacağını ve sevdalı yüreklerin tercümanı olarak dilden dile söylenip duracağını söyleyen şair, aslında burada kısaca türkü yakmanın ne demek olduğunu da anlatıyor. Başından geçen hüznü aşk hikâyesinin gün gelip başkalarının da başından geçeceğini düşünerek *"türkü yakıyor"* şair. Dertli sinelerin, büyük olayların, kahramanlıkların, acıdan yüreği yanımların ve belki de vuslata ermiş-

lerin hikâyesini dile getirmek için türküler söylenir. Bunu söyleyen bir tek kişi olsa da zamanla o kişinin adı ve sanı unutulur ve o türkü toplumun malı olmaya, yani anonimleşmeye başlar. İşte buna türkü yakmak denir ve yakılan bu türkü ya da türküler ehli tarafından yanık yanık söylenir. Hem öyle bir söyleyiş ki söyleyenin ve dinleyenin sinelerinden adeta yanık kokusu gelir. Artık o türkü o millet, o kültür yaşadıkça söylenecek ve dilden dile, gönülden gönüle yayılacak; benzer olayların, hikâyelerin tercümanı olmaya devam edecektir.

Türkülerimizde işlenen ana temalar ile biraz da türkülerimizdeki irfânî boyuta değinelim isterseniz.

Bilindiği gibi türkülerin ana temalarının başında aşk, seveda, kahramanlık, inanç ve sevgi gelir. Türkülerin çoğu, kavuşamayan âşıkların arzı endam ettiği bir meydandır. Bu meydanda nice canlar verilir, nice canlar seveda uğruna kaybedilir. Elleri kınalı nice gelinler, kızlar, oğlanlar; çeşit çeşit türkülerin her bir yanından ses verir. Bundan başka kahramanlıklar dile getirilmiştir türkülerde; acılar, yoksulluklar... Güle de söylenmiştir türkü, yeri geldiğinde bulbülle de... Hâsılı insanımızın hayat hikâyesinde, gönül dünyasında; dününde, bugününde, yarınında ne varsa hepsi de vardır türkülerde, türkülerin biz koka, bizden haber veren coğrafyasında...

Karanlık gecelerde bin bir sızı içinde devşirdiğimiz acılardan, bin bir çile içinde taşıdığımız sevdalardan, adı geçince bile insanı yoran, inleyen ayrılıklardan izler taşır türküler. Yıldızlarla dolu bir gökyüzü altında, hafiften eser bir rüzgâr eşliğinde, daralmış, incinmiş, kaybettiklerinin etkisiyle adeta kendinden geçmiş, hafakanlar içerisindeki ruhumuza, o ağırdan başlayıp yavaş yavaş yükselen nağmeleriyle tercüman olur, sözleri alır bizi bir başka zamana götürür. Bilgece duruşları, nasihatkâr tavırlarıyla, bu halkın yüz yıllardır dilden dile dolaşan macerasını anlatır türküler. Gelmişten, geçmişten; zalimden, zulümden, mazlumdaki, mazlumun âhından; aşk uğruna çekilen eza ve cefalardan, daha nice nice hallerden, durumlardan ve olaylardan söz edip ruhlarımıza gönül siteminden, seveda yarasından, merhamet duygusundan bir çizgi çekip giderler.

Bütün bunlar halkımızın irfânî geleneği içinde de yer etmişler, maneviyat dünyasından da ses vermişlerdir. Örfünde, âdetinde, sevgisinde tecelli etmişler, Anadolu insanı türkülerini yeri geldiğinde bir nasihat aracı, yeri geldiğinde maneviyatını güçlendiren bir dayanak, yeri geldiğinde adaletsizliğe karşı

bir sığınak olarak kullanmışlardır. İlahiler, deyişler, taşlamalar, hicivler yapmış türkülerle, çağdan çağa taşıyarak türkülerini korumuştur.

İkisi de duygu dünyamızın ürünü olan türkü ile şiir arasında nasıl bir bağ var?

Türküler anonim ürünlerdir. Yani halk arasından ortaya çıkmış, kimin söylediği bilinmeyen, halk arasından insanlar tarafından bir olay, bir hikâye sonucunda söylenmiştir. Belli bir makam ile söylenir. Şiir ise öyle değildir. Halk arasından ortaya çıkmamıştır. Kişilere has bir durumdur. Ancak, türkünün sözleri de şiir, hem de ortak muhayyilenin şiiridir. Ayrıca bazı kişilerin, aşıkların eserlerinin alınıp türkü olarak söylendiği de vakidir.

Türkü söyleyebilmek basit bir şey değil aslında. Zihin ve gönül işi, anlamlı bir eylem. Coğrafyanın vatan olmasında türkülerin rolü nedir?

Millet olmanın ve millet olarak yaşayıp mekân tutulan toprakları vatan kılmanın en önemli ayrıntısı; ortak bir geçmişin yüzyıllar içerisinde oluşturduğu ortak bir kültürdür. Ve bu ayrıntının en başat, en göze çarpan ve herkesi yüreğinden yakalayan unsurlarından biridir musiki. Millet olma kavramı içerisinde sözünü edebileceğimiz herkesin bir musikisi, ortak değerlerini dile getiren bir ses dünyası mutlaka vardır. Bu oluşumda sayının, büyüklüğün bir önemi yoktur; önemli olan o kişileri bir ülkü, bir amaç, bir hedef etrafında toplayan bir sembolün, onları sevinçte ve tasada birleştirecek olan bir elementin bütün ruhlarda kendine yer edinebilmiş olmasıdır.

İşte bizim halk müziğimiz bu söylemek istediğimizi çok iyi bir şekilde yerine getirir ve onu seven, onu dinleyenler arasında sınırları çizilmemiş bir coğrafya oluşturur. Onun içindir ki; müziğimizin bulunduğu, söylendiği ve anlaşıldığı her yer bizim vatanımızdır. Çünkü bizim dilimizin ve o dille ruhlara üflediğimiz türkülerin yankısı vurur bütün o yüreklerde ve o yüreklerin coşkuyla attığı topraklarda. Bugün başka isimle anılan bir ülkede kalmış olsa da bu kişiler; aramızdaki bu kültür bağı, bu türkü ortaklığı; her daim bizi

onlara, onları bize yakınlaştırır ve ortak bir kökten geldiğimizin, ortak bir değer insanları olduğumuz bilincini yaşatır; böylelikle aramızdaki mesafeleri kısaltır.

Dolayısıyla biz de çocuklarımıza ve gençlerimize; sadece türkü söylemeyi değil, bir coğrafyanın vatan olarak şekillenirken türkülerin buna olan etkisini de öğretiriz; öğretmeliyiz. Çünkü türkü söylemek ve dinlemek sıradan bir iş değildir. Dilinizle, ses tellerinizle söyleseniz de bu işin asıl yapıldığı yer, zihin ve yürektir. Yüreğinizi vererek söylemedikten ve zihninizi o türküye yoğunlaştırmadan dinlemedikten sonra, ne türkü dinlemenin bir önemi vardır ve ne de söylemenin...

Türkülerin sınırı olmaz elbette. Sadece Anadolu coğrafyasında değil, Türklerin yaşadığı diğer coğrafyalarla irtibat kurmamızı, ortak bir mazide buluşmamızı, gönül birlikteliğimizi de sağlıyor aslında türküler değil mi hocam? Biraz bu konuyu açabilir miyiz?

Türküler... İnce yüreklerin zamana saldıgı bir velvele, bir feryat, gökyüzünü tutan bir nağme tufanı, bir söz mahşeri... Haykırışları sonsuzu tutan insanların ruhlarından kopan parçaların uzayıp giden zamanda; bazen hüznü, bazen ayrılığa, bazen sevdaya, bazen neşeye dönüşen halk verimleri... Gün gelmiş kavgalarıyla sevdalarını eş ettikleri, gün gelmiş acılarını ince bir gülüşle örttükleri, gün gelmiş mağrur bir eda ile cihan bağından göçtükleri bir anda, gidişlerinin ardından, kalanların büyük bir sarsılışla, içine biraz can, biraz hicran, biraz sabır kattıkları ve kendilerini teselli etmek için söyledikleri; soyumuzun, kültürümüzün, nereden geldiğimizin ve nereli olduğumuzun izini sürdüğümüz nişaneleridir türküler. Buradan şunu söyleyebiliriz; türkülerimizin söylendiği coğrafyalarda hala varlığımız, kültürümüz, insanlık anlayışımız, bağlılıklarımız devam ediyor. İşte günümüzde bunun misallerine yakından şahitlik ediyoruz. Fiziki sınırlarımız

Edirne'den Kars'a kadar olsa da gönül coğrafyamızın sınırları, türkülerimizin söylendiği, dilimizin etkisinin sürdüğü sınırlar, bunun birkaç katıdır. Balkanlar'dan Orta Asya'ya kadar ve daha başka yerlerde de devam eden bu etkinin farkına varmamız aslında, kendi büyüklüğümüzün, mazimizin bize yüklediği sorumluluğun büyüklüğünün farkına varmamız, bunu yeniden ve büyük bir aşkla idrak etmemizdir. Oralarda kendimizi asla yalnız hissetmeyiz. Gönül bağının sürdüğü her yer aynı zamanda türkülerimizin de söylendiği ve yürek yaralarımızın, geçmişte yaşadığımız acıların dillendiği yerlerdir. Bunu ne bugün ve ne de yarın unutmamalı ve asla unutmamalıyız.

İmam Gazali şöyle diyor: “İlkbaharın ve o mevsimde doğada açan renk renk çiçeklerin, udun ve tellerinin kendisini harekete geçirdiği kişinin karakteri o kadar bozuktur ki, ilacı yoktur.” Hani biz de şöyle deriz ya: “Türkü söyleyenden, türkü dinleyenden bir kötülük gelmez.” Bu anlamda türkülerimizin insan ruhu ve davranışları üzerinde nasıl bir etkisi var?

Ali Ekber Çiçek; birçoğumuzun zihninde o günlerde kalan ve kendine has yeri olan ender isimlerdendir. Sadece türkü söyleyen ve bütün emeğini bu işe harcayan; türkünün itibarını, sadeliğini ve orijinalini korumaya çalışan, onu gelip geçici hiçbir amaca yerli yersiz harcamayan; yanlış durumlara alet etmeyen sanatçı kendisiyle yapılan bir sohbette şöyle diyor: “Gerçekleri göstermek, gerçeğe kavuşmak ve gerçeği olduğu gibi insanlara anlatmak için çalışmış bir insanım. Cahilden uzak, kâmile yakın oldum; büyüklerime saygı, küçüklerime sevgiyle yaklaştım. Konuşulan her kelâmı ibadet gibi dinledim, kimseyi acizlik ve bilgisizlikle itham etmedim. Hayatım boyunca hiçbir maddi menfaat sağlamadan, insanların duygularını sömürmek gibi bir yanlışlığa meydan vermedim.”

Bütün hayatı boyunca gönül zenginliğini öne çıkaran, iyi insan olmanın yollarını arayan ve bunun için de türkülerin telkin ettiği manevi dünyanın peşinde, ışığın etrafında pervane olan sanatçının ifade ettiği gibi, türkülerin kötülüğü tavsiye edenine, sizi yanlış yola sevk edenine rastlayamazsınız. Eğer türkülerin gerçek manada ifade ettiklerine, ifade etmeye çalıştıklarına candan ve yürekten kulak verirseniz şayet... Onu herhangi bir istismar aracı olarak, kendinizi göstermek ve ondan yararlanmak niyetiyle söylemezseniz... İşte bu Anadolu insanının irfanî geleneğinden gelen ve bizlere şunu söyleyendir: “Nerede bir türkü söyleyen görürseniz yanına oturun, korkmanın size zarar vermez.”

Günümüzde türkülerimize ilgi sizce ne durumda?

Aslında türküler her daim ilgi göstermiştir insanımız. Çünkü türkü Türk'ün mayasında vardır ve onu en sıradan sandığınız kişide bile görebilirsiniz. Köylerde, kasabalarda, en ücra yerlerde dilinde türküsü, gönlünde aşkı olan kişiler var oldukça, türküler de yaşayacak ve coğrafyamızın her yanından ses vermeye, yürekleri zenginleştirmeye devam edecektir. Ama şurası bir gerçek ki; yeni yeni şehirleşmeye başladığımız zamanlarda, bazı kesimlerin de gayretiyle bizi türkülerden, türkülerini bizden ayırmaya çalıştılar. Ama “Ot kökün üstüne biter.” sözünde olduğu gibi insanımız belli bir yere geldiğinde, bunun farkına vardı ve Tanpınar'ın söylediği gibi: “hayatın kendine dönüşü gibi” tekrar türkülerle döndü ve türkülerle bağlarımız yeniden ve giderek daha fazla boyutta kuvvetlenmeye başladı. Ana tema ve söyleyiş aynı kalmak şartıyla, yeni bir söyleyiş şekliyle bugün türküler gençlerimizin dünyasında hak ettiği yeri almıştır. Bu tür sanatçıların artık büyük dinleyici kitleleri vardır ve türküler halkımızı kucaklamaya devam edecektir. Eskinin büyük sanatçıları da internet ve onun getirdiği sosyal medya araçları vasıtasıyla eski bantlarından, cızırtılı plaklarından yeniden dolaşıma girmiştir. Artık bugün bir klasik olan ve hiçbir zaman adları silinmeyecek olan o büyük sanatçılar da Türk müziği adına bu gelişmeden paylarını almışlardır. Bir anda milyonlara ulaşan ve adına müzik denilen çalışmaların büyük bölümü gelecekte olmayacaklardır. Fakat türküler ya da Türk müziği her zaman olacaktır.

Hocam siz türkülerle iç içesiniz, bu konuda fikir üretiyorsunuz, değerli çalışmalarınız da var. Özellikle gençlerimizin ve geniş halk kitlelerinin türkülerimize daha fazla ilgi duyması için neler yapılabilir?

Çocuklarımız, aile ortamında çok fark etmeden dinleyecekleri ve şuur altlarına hitap edecek müziklerin etkisi altında kalacaklardır ve bu etki hemen olmasa bile, bir zaman sonra onları türkülerimize döndüreceklerdir. Çevrenin tesiri ne kadar kuvvetli olursa olsun, bir zaman sonra genlerinden gelen gücün de yardımıyla, türkü bir şekilde onların dünyasına nüfuz edecektir. Tabii bunun okul ve eğitim safhası da var. Okullarımızda düzenlenen musiki etkinlikleri aslına uygun ve ehil eller tarafından yapılırsa, çocuklarımız kendi kültürünü sözüyle,

geçmişle, tarihiyle, olaylarıyla, ağıtlarıyla, acılarıyla, niçin söylendikleriyle, nasıl söylendikleriyle ve nasıl dinlenecekleriyle ilgili bilgileri, pratikleri, daha iyi öğrenecek ve daha çok ilgi göstereceklerdir.

İsmail Hocam biz her söyleşimizde misafirlerimize özel sorular soruyoruz. Mesela sizi en çok etkileyen şair ve şiiri gibi. Size farklı bir soru sormak istiyoruz: Kendinizi anlatmak isteseydiniz bu hangi türkümüz olurdu?

Bu soruya tek bir türkülle cevap vermek, diğer türkülere haksızlık olur. Ama isim vermeden şunu söyleyebilirim. Daha çok sevdiğim ve söylediğim türküler olduğu gibi, benim ruh halime, iç dünyama fazla tesir etmeyen, hissiyatımı etkilemeyen türküler de vardır. Tabii bunun sebepleri var. Mesela benim bulunduğum coğrafya, yıllar içerisinde birkaç kere Rus işgaline uğramış ve yanmış yıkılmış. Yani büyük acıların, katliamların ve zulümlerin yaşandığı ve uzak diyarlara giden askerlere ağıt yakıldığı bir vatan parçası. Onun içindir ki oynak havaları pek sevdiğim söylenemez. Hatta bizim buraların hareketli diye tarif edeceğimiz türkülerinde bile bir hüznün gizlidir ve diğer yörelerinkine göre oldukça ağırdır. Türkülerin hepsi bizimdir ama her türkünün dinleyeninde uyandıracığı etki aynı değildir. Ama hepsi de aynı soyun türküleridir nihayetinde. Ne var ki doğunun ve güneyin türkülerini beni daha çok etkiler.

Değerli hocam, yoğun çalışma temposunuz arasında bize vakit ayırdınız. Çok teşekkür ederiz. Son olarak okurlarımıza söylemek istedikleriniz varsa onunla söyleşimizi noktalayalım.

Türkülerle yöre yöre güzel ülkemizin dört bir yanını nağmeler eşliğinde dolaşabilir, sözlerini kendimize eş ederek, şehirlerden, köylerden, dağlardan, ovalardan, vadilerden ve bin bir yağmurdan süzülüp gelmiş nehirlerden geçerek denize ulaşabiliriz. Bu coğrafyada yaşayan ve asırlar öncesinden kopup gelen bu eserlere sahip çıkan herkesin ortak değeri olan türküler yaşadıkça ve yüreklere binbir duygu eşliğinde kondukça; bu topraklar, bu memleket hep bizimdir ve bizim olarak kalacaktır. Selam, sevgi ve muhabbetlerimle...

SUYU KESİLMEYEN PINAR

Mahmut TOPBAŞLI

Doruğundan kar gitmeyen dağların
Düzünde çağlayan pınar türkümüz
Yüreken salınır göklere doğru
Sırlı sözümüzü sunar türkümüz

Nice hikmet taşır koca kâinat
Her bir avazında ayrı bir sanat
Duygunun menbaı ipekten kanat
Şafakta yükselen nehar türkümüz

Güller demet demet seher yelinde
Can kuşu çırpır sevda elinde
Meneviş sözlerle arşın yolunda
Çağları kuşatan çınar türkümüz

Gül için kanarken bülbülün bağı
Feryadı sevdaya kurban bir çağrı
Gurbetten ses verir sılaya doğru
Yolcuyu bekleyen diyar türkümüz

Gönlümün teline hazan dokunsa
Bir dost mendiliyle teselli sunsa
Toprağın yüreği içip de kansa
Bozkırda yeşeren bahar türkümüz

Hikmet eşiğinde bulup yerini
Özünde görürsün has değerini
Helal lokmalarla alın terini
Bereketle sunan pazar türkümüz

Hayata dokunan bunca olayda
Horonda zeybekte barda halayda
Hedefe gerilmiş ok ile yayda
Nice ufuneti savar türkümüz

Asumana erse kutlu dilekler
Dualara avuç açsa melekler
Gidenin ardına bir ağıt ekler
Fatiha damlayan buhar türkümüz

Doruğundan kar gitmeyen dağların
Düzünde çağlayan pınar türkümüz...

İKİ KAPILI HANDA BİLGE BİR ÂŞIK

Mustafa Erhan AK

"Kâmil odur ki koya dünyada bir eser,
Eseri olmayanın yerinde yeller eser."

Mevlana

Yıl 1973...

Mart'ın 21'i...

Ve 79 yılda tamamlanan uzun ince bir yol...

Tarihimize şöyle bir göz atacak olsak resimden mimariye, mimariden müziğe, müzikten edebiyata çeşitli alanlarda kültür dünyamıza hizmetleri olmuş ve ortaya koyduğu eserlerle günümüzde de adından söz ettiren birçok sanatçıyla karşılaşırız. Kültürel mirasımıza katkısı olmuş bu sanatçılardan birisi de Türk halk şiirimizin en önemli isimlerinden biri olan Âşık Veysel'dir. Bugün vefatı üzerinden tam olarak 49 yıl geçen Âşık Veysel; ardında bıraktığı, sade ve samimi bir Türkçe ile gönlümüze nakış nakış işlediği türkülerıyla ölümsüzlüğün sırrına ermiş büyük bir şairdir. Onun kalıcılığı yakalamış olmasındaki en büyük etken ise insanlık davasının bir unsuru olarak gördüğü sevgi, saygı, hoşgörü, doğruluk, dürüstlük gibi temalar etrafında sanatını şekillendirmesi ve geçmişte olduğu gibi bugün de yaşanan insanî birçok probleme türkülerinde yer vermiş olmasıdır.

Sâdık yâri bildiği sazı ile kültürümüzün sesi olan Âşık Veysel'in türkülerinin "vefadan dürüstlüğe, alçak gönüllülüktan birlik ve beraberliğe, dayanışmadan sabra, cehaletten eğitime, çalışkanlıktan tasarrufa, cömertlikten kadere, ölümden Allah inancına, aşktan tabiata, Atatürk'ten vatan, millet sevgisine" kadar geniş bir konu yelpazesine sahip olduğunu söylemek mümkündür. Onun şiirlerinde ağırlıklı olarak

sosyal meseleler konu edinilmiş olsa da yaşamından kesitler sunduğu şiirlere sıklıkla yer verdiği görülür:

*Bir küçük dünyam var içimde benim
Mihnetim ziynetim bana kâfidir
Görenler dar görür genişir bana
Sohbetim ülfetim bana kâfidir*

Söz burada onun yaşamından açılmışken büyük ozanın yaşamına bir parantez açmak yerinde olacaktır. 1894'te dünyaya gelen ve yedi yaşında geçirdiği çiçek hastalığından dolayı gözlerini kaybeden şair, ilkin babasının aldığı kırık bir sazla adım atar sanat yaşamına:

*Genç yaşımda felek vurdu başıma
Aldırdım elimden iki gözümü
Yeni değmiş idim yedi yaşıma
Kayıbettim baharımı yazımı*

Önceleri saza alışması pek mümkün gözükme de daha sonraları aldığı yardımlar sayesinde kendi deyişiyle bir düzen tutturur artık:

*Bağlandım köşede kaldım bir zaman
Nice kimselere dedim el'aman
On on beş yaşıma girince hemen
Yavaş yavaş düzen ettim sazımı*

Yirmili yaşlara gelince ailesi tarafından Esma adında biriyle evlendirilir Âşık Veysel. Şair, Esma ile evlenir evlenmesine ama talihsizlikler yakasını bir türlü bırakmaz. Evlat acısı yaşar. Eşi, yanlarındaki bir yanaşma ile kaçınca kucağındaki çocuğuyla öylece kalakalır. Bu hadiseden sonra küçük kızı da vefat edince karanlık dünyasında daha da yalnız kalmıştır artık:

*Bir vefasız zalım yâre bağlandım
Tarih üç yüz otuz beşte evlendim
Sekiz sene bir arada eğlendim
Zalım kâfir yetim koydu kuzumu*

İkinci evliliğini Gülizar adlı biriyle yapar ve hayatının sonuna kadar da bu mutlu evliliği sürdürür.

Çektiği sıkıntılara saz ile teselli bulmuş olan Âşık Veysel, saz çalmaya da iyiden iyiye alışır. Kendisini dinleyenlere usta malı olarak adlandırılan yani başkasına ait halk ozanlarının şiirlerini çalar kendince. Ahmet Kutsi Tecer keşfedene kadar da pek tanıyan yoktur Veysel'i. Ta ki Sivas'ta düzenlenen Âşıklar Bayramı'na katılana kadar. Yöredeki saz şairleri ile burada bir araya gelen Âşık Veysel'e halk ozanı belgesi verilir ve sonrası da gelir. Cumhuriyet'in 10.yıl kutlamaları için yapılacak törende rica üzerine ilk şiirini Atatürk'e yazar:

*Atatürk'tür Türkiye' nin ihyası
Kurtardı vatani düşmanımızdan
Canını bu yolda eyledi fedâ
Biz dahi geçelim öz canımızdan*

Yazılan bu şiir çok beğenilince Âşık Veysel, bu şiiri bir de Mustafa Kemal'e okumak için Ankara yoluna düşer. Ankara'ya varınca bazı aksiliklerden ötürü Atatürk ile görüşmek nasip olmaz fakat bu seyahat ona şöhretin kapılarını aralar. Gazetelere haber olmakla kalmaz, radyolarda türküler seslendirir. Daha sonraları elinde sazı, yanında yoldaşı diyar diyar gezer Anadolu'yu. Usta malı şiirleri okumaktan da vazgeçmiş, kendi yazdığı türkülerini okumaya başlamıştır artık. Devlet yetkililerinden de gördüğü destekle bir zaman sonra Köy Enstitülerinde öğretmenlik yapmaya başlar. Bu yıllarda görüştüğü, çoğu zaman sohbet ettiği çiftçiler ona bazı şiirlerinin de ilhamını verir:

*Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sâdık yârim kara topraktır
beyhude dolandım, boşa yoruldum
Benim sâdık yârim kara topraktır*

*Nice güzellere bağlandım kaldım
Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum
Her türlü istediğim topraktan aldım
Benim sâdık yârim kara topraktır*

*Koyun verdi kuzu verdi süt verdi
Yemek verdi ekmek verdi et verdi
Kazma ile döğmeyince kıt verdi
Benim sâdık yârim kara topraktır*

*Âdem'den bu deme neslim getirdi
Bana türlü türlü meyva yetirdi
Her gün beni tepesinde götürdü
Benim sâdık yârim kara topraktır.*

*Karnın yardım kazmayınan belinen
Yüzün yırttım tırnağınan elinen
Yine beni karşıladı gülünen
Benim sâdık yârim kara topraktır*

*İşkence yaptıkça bana gülerdi
Bunda yalan yoktur herkes de gördü
Bir çekirdek verdim dört bostan verdi
Benim sâdık yârim kara topraktır.*

*Havaya bakarsam hava alırım
Toprağa bakarsam dua alırım
Topraktan ayrılısam nerde kalırım
Benim sâdık yârim kara topraktır.*

*Bir dileğin varsa iste Allah'tan
Almak için uzak gitme topraktan
Cömertlik toprağa verilmiş Hak'tan
Benim sâdık yârim kara topraktır.*

*Hakikat ararsan açık bir nokta
Allah kula yakın kul da Allah'a
Hakk'ın gizli hazinesi toprakta
Benim sâdık yârim kara topraktır.*

*Bütün kusurumuzu toprak gizliyor
Merhem çalıp yaralarım düzlüyor
Kolun açmış yollarımı gözlüyor
Benim sâdık yârim kara topraktır.*

*Her kim ki olursa bu sırra mazhar
Dünyaya bırakır ölmez bir eser
Gün gelir Veysel'i bağrına basar
Benim sâdık yârim kara topraktır*

Altı enstitü gezen ve yurdun çeşitli yerlerinde çalıp söyleyen Veysel'in sıla hasreti gitgide ağır basmaya başlayınca memleketi Sivas'a dönmeye karar verir. Şairin kaleme aldığı Yeni Mektup Aldım Gül Yüzlü Yardan adlı şiiri memleket hasreti çektiği yılların bir tezahürüdür.

*Yeni mektup aldım gül yüzlü yârdan
Gözletme yolları gel deyi yazmış
Sivralan köyünden bizim diyardan
Dağlar mor menevşe gül deyi yazmış*

*Beserek'te lâle sümbül yürüdü
Güldede'yi çayır çimen bürüdü
Karataş'ta kar kalmadı eridi
Akar gözümler yaşı sel deyi yazmış*

Eğlenme gurbette yâyla zamanı
Mevlâ'yı seversen ağlatma beni
Benek benek mektupdadır nişanı
Gözyaşım mektupta pul deyi yazmış

Kokuyor burnuma Sivralan köyü
Serindir dağları soğuktur suyu
Yâr mendil göndermiş yadigâr deyi
Gözünün yaşını sil deyi yazmış

Veysel bu gurbetlik kâr sana
Karıştır göcünü ulu kervana
Gün geçirip fırsat verme zamana
Sakın uzamasın yol deyi yazmış.

İki kapılı bir han adını verdiği dünyada hastalık yüzünden gözlerini kaybedişi, okula ve askere gidemeyişi, eşi tarafından terk edilişi, evlat acısı, yoksulluk gibi türlü çileler çekmiş olması Âşık Veysel'in sanatına da farklı bir minvalde yön vermiştir:

Güzelliğin on par'etmez
Bu bendeki aşk olmasa
Eğlenecek yer bulaman
Gönlümdeki köşk olmasa

Tâbirin sığmaz kaleme
Derdin dermandır yâreme
İsmin yayılmaz âleme
Âşıklarda meşk olmasa

Kim okurdu kim yazardı
Bu düğümü kim çözerdi
Koyun kurt ile gezerdi
Fikir başka başk'olmasa

Güzel yüzün görülmezdi
Bu aşk bende dirilmezdi
Güle kıymet verilmezdi
Âşık ve maşuk olmasa

Senden aldım bu feryâdı
Bu imiş dünyanın tadı
Anılmazdı Veysel adı
O sana âşık olmasa.

Şiirlerinde iyimserlik ve umudun, sevincin ve hüznün iç içe olduğu rahatlıkla görülen Âşık Veysel'in vatan ve millet konusundaki hassasiyeti de birçok şiirinde belirgin olarak ön plana çıkar:

Vatan bizim, ülke bizim, el bizim
Emin ol ki her çalışan kol bizim.
Ay yıldızlı bayrak bizim, mal bizim
Söyle Veysel öğrenerek, överek

Ayrıca şair, çoğu şiirinde Allah'ın eşsiz sanatına, hayatın faniliğine, derdin insanı olgunlaştırdığına yönelik hakikatlere de vurgu yapar zaman zaman:

Bu dünyayı kuran mimar
Ne hoş sağlam temel atmış
İnsanlığa ibret için
Kısım kısım kul yaratmış

....
Var mıdır dünyaya gelip de kalan
Gülüp baştan başa muradın alan
Muradı maksudu hepisi yalan
Ölümü dünyada hakikat gördüm

...
Anlatamam derdimi derdsiz insana
Derd çekmeyen derd kıymetin bilemez
Derdim bana derman imiş bilmedim
Hiçbir zaman gül dikensiz olamaz

Şiirlerinde toplumsal konular üzerinde de duran Âşık Veysel, tüm insanların bir ve mutlak olan Allah'ın kulu olduğuna, insanların arasında herhangi bir ayırım bulunmadığına, hoşgörülü olmaya, ikiliği bırakıp birlik olmaya, kişinin diline hâkim olması gerektiğine çünkü insanın başına ne gelirse dilinden ötürü geldiğine sık sık dikkat çeker:

Allah birdir Peygamber Hak
Rabbül âlemindir mutlak
Senlik benlik nedir bırak
Söyleyim geldi sırası

Kürt'ü, Türk'ü ne Çerkes'i
Hep Âdem'in oğlu kızı
Beraberce şehit gazi
Yanlış var mı ve neresi

Kur'an'a bak İncil'e bak
Dört kitabın dördü de Hal
Hakir görüp ırk ayırmak
Hakikatte yüz karası

...
Kişi ne çeker dilinden
Hem belinden hem elinden
Hayır ve şer emelinden
Hakikat bunun burası

Şu âlemi yaratan bir
Odur külli şeye kadir
Alevi Sünnilik nedir
Menfaattir varvarası

...
Veysel sapma sağa sola
Sen Allah'tan birlik dile
İkilikten gelir belâ
Dava insanlık dâvası

Hakkında hatırı sayılır birçok araştırma mevcut olan Âşık Veysel, yalnızca âşıklık geleneğini sürdür-
ren usta bir şair değildir. O, aynı zamanda yedisin-
den sonra dünyaya gönül gözüyle bakan, duygu ve
düşüncelerini hakikat zemininde mısralara yansıtıp
bunları mızrabıyla bütünleştirerek birer nağmeye

dönüştüren bilge bir ozandır. Âşık Veysel'e bilge sı-
fatını yakıştırmamızın nedeni, onun problem olarak
gördüğü konulara çözüm üreten ve yol gösterici yak-
laşımıdır. Çünkü yaşamı anlamlandırma çabası içeri-
sinde olan insan, hayata daima farklı bir pencereden
bakma ihtiyacı hisseder. Sonuç itibarıyla Âşık Vey-
sel'in şiirlerine bu açıdan bakıldığında onun kendi-
ne has üslubu ile söylediği nağmeleri işitenler onda
dünyayı tanır, insanı keşfeder. Daha da önemlisi
kültürel kodlarının farkına varır. Anadolu'nun sesi-
ni duyar; taşını, toprağını hisseder.

İz bırakan bilge ozanımıza selam olsun...

Mekânı cennet olsun...

FAYDALANILAN KAYNAKLAR

Âşık Veysel Şatıroğlu, Dostlar Beni Hatırlasın, Türkiye İş Bankası Ya-
yınları 2.Basım İstanbul, 1971.

Yavuz Bülent Bakiler, Âşık Veysel, Kültür Bakanlığı Yayınları, Anka-
ra, 1989.

Tahir Kutsi Makal, Âşık Veysel Hayatı- Sanatı- Eserleri, Ararat Yayı-
nevi, 2.Basım, İstanbul, 1973.

Adnan Binyazar, Âşık Veysel Şatıroğlu, Tel Yayınları, İstanbul.

Faruk DOĞAN ve Birol AZAR, "Âşık Veysel'in Şiirlerinde Nasihat", Tarih
Okulu Dergisi Yıl: 2021, Cilt: 14, Sayı: 54 Sayfa: 3460 – 3486

BİR GARİBİN ARZUHALI

Alı PARLAK

Garip bir haldeyim, her şeyim garip
Dilimin ucunda, “şey” istiyorum.
Bir deli bulursam yanına varıp
Diyeceğim bakın ney istiyorum.

Dipsiz kuyudayım say bu şehirde
Bir saniye sanki ay bu şehirde
Yüreğim daralır oyy bu şehirde
Şöyle dağ başında köy istiyorum.

Yastığım kütükten, yorganım çalı
Taşlardan sedirim, topraktan halı
Uzatsın kolunu menengiç dalı
Mutluluktan ben de pay istiyorum.

Ardıç gölgesinde, çeşme başında
Döşüne sevdanın közü düşende
Semaverde hemi köz ateşinde
Demini tam almış çay istiyorum.

Tuşlara tutsaklık gider gücüme
Kuşlar eşlik etsin gönül göçüme
Gölgesinde huzur dolsun içime
Yıldızın yanında ay istiyorum.

Deniz ortasında şiirden ada
Gürül gürül akan çağlayan ya da
Sis çöken dağlarda puslu havada
Dört mevsim sürecektir toy istiyorum.

Türk'ün öz yurdunda vuslata vasıl
Merhamet timsali bir altın nesil
Bakışı yiğitçe, duruşu asil
Ceddinden feyz almış soy istiyorum.

Kabuktan sıyrılan öze sarılan
Toynağından aşk iksiri sağılan
Kısarak yeleleri göğe savrulan
Dörtnala koşacak tay istiyorum.

Hakkı düşünmeyen ser'i neyleyim
Yorulmadan akan teri neyleyim
Gayesi olmayan eri neyleyim
Hedefe gerilmiş yay istiyorum

TÜRKÜLERDE YAŞAMAK

Kemal ÖZAYDIN

İnsanoğlu ilahi takdir gereği, asli vatanından dünya gurbetine düşeliden beri derdini, gamını, neşesini, hasreti, vuslatı, sitemi, kahrı; gâh kamışlıktan koparılan ney'e nefes vererek, gâh sevgiliye, yâre sevgi ve sitemle, bazen de dağlara taşlara, ağaçlara, güllere, ırmaklara, göllere, yollara sazla sözle anlatarak dile getirmiştir.

Bu arayış, bu iştiaak, gönüllerde şekillenen duygular, dile gelerek, birikip taşarak derelerin ırmaklara, ırmakların denizlere kavuşması, vuslat bulması gibi hem insanları irfana kavuşturmuş hem de toplumu şekillendirmiş; kimlikli, şahsiyetli kültürlü, şuurlu bir millet haline getirmiştir.

İnsanın ete kemiğe bürünmüş hali dünyada yaşamasını sağlamak için olsa da beden elbisesi ariyettir, emanettir. Aslanan ruhtur, gönüldür, manevi diye isimlendirdiğimiz alanımızdır.

Ey sevgili Allah'ım
Ruhum seni saracak
Ariyet ten kafesi
Toprak olup kalacak
(Divan-ı Hulusi-i Darende)

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî şöyle der: "Teni aşırı besleyip geliştirmeye bakma! Çünkü o sonunda toprağa verilecek bir kurbandır. Sen asıl gönlünü beslemeye bak! Yücelere gidecek ve şereflenecek olan odur."

"Ey gafil kişi! Cenab-ı Hakk'ın Kuran'da, Size rızık olarak verdiğimiz şeylerin temiz ve iyi olanlarından yiyin, buyruğunu sen hikmet sanmadın da ekmek sandın." gibi gönle, gerçek insani tarafımıza, hikmete açık yüreklere hitap eden onlarca yüzlerce söz vardır.

Türkülerimiz, bize has kültürümüzü oluşturan ve yaşıtan unsurlar olarak insani tarafımıza hitap eden, gönlümüzü coşturan, bazen hüznü ile yatıştıran, "engin ol" diyerek durmamız gereken yeri bildiren, yeri geldiği zaman bedenimizi de oynatan kıymetlerimiz, güzelliklerimizdir. Elhâsıl insanı, toplumu

şekillendiren, şuur veren, kültür medeniyet elbisesi giydiren bütün özellikleri toplar türkülerimiz.

Gönül telimizi titretir, bizi ötelere götürür, gıdalandırır, yedirir, içirir, doyurur. Dimağımıza haz verir, gönlümüze sürur yükler, düşündürür, güldürür.

Dönem dönem her yerli kültür unsurunda yaşanan sivrulmalar türkülerde de yaşansa bile türküler "ölümsüzlük" anlamını hak etmekte, milletimizin her kesimi tarafından önemini her dem taze tutmaktadır.

Bir edebiyat türü olması, koşması, manisi, bozlağı, ağıtı, hecesi, vezni bırakalım erbabının işi olsun bu. Öyle ya "emaneti ehline verin" denilmedi mi bize? Biz, gönül dünyamızı zenginleştiren, hem efkârımızı artıran hem dert veren hem de derman olan yaramıza merhem olan türkülerimize kulak verelim.

"Şu sazıma bir düzen ver
Teller de muradın alsın" diyen âşık gibi,

"Ben gidersem sazım sen kal dünyada,
Gizli sırlarımı aşıkâr etme
Lâl olsun dillerin söyleme yâda
Garip bülbül gibi ahu zar etme
.....

Sen petek misali Veysel de arı
İnleşiş beraber yapardık balı
Ben bir insanoğlu sen bir dut dalı
Ben babamı sen ustanı unutma... diyen koca Veysel gibi,

"Nerde bir türkü söyleyen görürsen korkma yanına otur, çünkü kötü insanların türküleri yoktur." diyen "Kalpten kalbe bir yol vardır, bilinmez." diyerek gönül dilini bize anlatan usta Neşet Ertaş gibi türkülerle lezzet verenlere ve bu lezzeti tadanlara kulak verelim.

Kahramanlıklarımızı anlatan;
"Çanakkale içinde aynalı çarşısı,"
"Hey on beşli on beşliyi,"

“Şu kışların kapısına...” türküsünü,
“Yemen yolu çukurdandır
Karavanam bakırdandır.”

....

“Mızıka çalındı düğün mü sandın
Al beyaz bayrağı gelin mi sandın...”
“Havada bulut yok bu ne dumandır.”

“Kışlalar doldu bugün...” gibi her biri ayrı bir destan olan türkülerimizi hikâyeleri ile öğrenmek, gelecek kuşaklara öğretmek elzemdir. Öğretilmez ise vebaldir, günahdır.

Demek oluyor ki türkülerde tarih var, bir milletin ideal amaçları, varoluş mücadelesi, gelecek kuşaklara aktarması gereken kültürü, değerleri var. Meca-zi aşkı anlatan sevgiliye kavuşma arzusu, sevdalar, sitemler fazlasıyla var. Toplumsal olayları anlatan; erken ölümler, görülen vefasızlıklar, kavuşamamalar, hasretler türkülerle ne güzel ifade edilmiştir.

İnsani erdemler, ahlâki kurallar insanları terbiye eden sözler türkülerle akılda kalıcı şekilde anlatılmış; “Dünya malına güvenme engin ol gönül!” denilmiş, “Evin mezaristan, malın bir top bez.” diyerek dünyanın faniliği yine türkülerde vurgulanmıştır. İrfan meclislerinde çok konuşmamayı anlatan ahlâki normları düzenleyen toplum kuralları türkülerle dile getirilmiştir.

İnsanlara neşe veren, coşku veren, tebessüm ettiren, mizah barındıran türkülerimiz dinlemeye değer. Karacaoğlu’nın “Mevla bir kararda koymaz insanı.” dediği gibi insan tekdüze monoton bir varlık da değildir.

Dedik ya türküler bizi biz yapan değerlerimiz, kültürümüz, kimliğimizdir. Toplum yönümüzü, ülkemizin değişik yörelerinin özelliklerini de türküler en güzel şekilde yansıtır.

Karadeniz yöresine has açık sözlülük Güneydoğu’da gitmez. Karadenizli:

“Boynundaki altının
Ben verdim parasını.” der türkü ile.
“Seni bana övdüler
Aslı var mıdır?” diye sevgiliye sorabilir.

Bir yöre “Aldırdım nazlı yâri elimden.” derken diğer yöre “Vermem seni ellere.” diye dikleşir. Ekonomik etkiler; sıladan gurbete ekmek parası kazanmak için gitmek zorunda kalmak, sevdiklerinden ayrı düşüp haber alamamak gibi duygular da türkülerle şekillenmiş, sözleri etkilemiştir.

“Gider oldum tedarikim görüldü,
Gitme diye yâr boynuma sarıldı,
Bilmem n’eylemişim hain feleğe?
Niye beni nazlı yardan ayırdı.

...

Yine mi gurbete canımın içi,
Dar mı geldi sana Eğin’in içi?
Sana yalvarırım ağa katırcı,
Hoş götür ağamı, olursun hacı.”

Yine gurbetin acısı ile devrin padişahına türkülerle mektup da gönderilir:

“Bir mektup gönderdim Sultan Aziz’e
Okuttursun camilerde vaize,
Ya İstanbul için ferman yollasın,
Yahut da ağamı göndersin bize.”

Tarihsel olarak savaşlar, yöresel olarak etkili olan beyler, eşkıyalar, dini açıdan mezhep etkileri üzerine de türküler doğmuş, zenginliğimizi artırmış ve dilden dile söylenegelmiştir. Seferberlik türküleri, düşmanların işgal ettiği yörelerde söylenen türküler ayrı birer kıymettir ve okundukça tarih ve milli şuurla vermektedirler.

Rus işgaline uğrayan, kırk yıl Rus boyunduruğunda kalan (1877-1918) Bayburt’un,

“Bir yanım Erzincan vermem Bayburd’u,
Yıkılsın düşmanın virane yurdu.
Sağ olası anam beni doğurdu,
İşte böyle böyle hal deli gönül,
İster ağla, ister gül deli gönül.” türküsü bir babanın feryadını dile getirmektedir.

Ordu’da Hekimoğlu, Maraş’ta Karayılan, Bolu’da Köroğlu destanı, Burdur’un Avşar beyleri o yörelerde dilden dile söylenen türküler olarak ayrı birer zenginlik oluşturmaktadır.

Edirne’den Kars’a, Samsun’dan Adana’ya, Ege’nin “Teke zortlatması”ndan Yozgat’ın “Sürmeli”sine, İç Anadolu Alevi kültüründe söylenen Pir Sultan Abdal havalarından Karadeniz’in kesme türkülerine, Torosların bozlaklarına kadar saymaya satırların yetmeyeceği, dilin takat getiremeyeceği türkü dünyamız, hâsılı her tarihi dönemimiz için her yöremizde ayrı söylenen değerlerimizdir.

Her ne kadar dar bakış açısı ve gereksiz yorumlarla türküyü karşı olumsuz yaklaşımlar olsa bile toplumun her kesimi saz ve onunla birlikte dile gelen

sözlere, nağmelere, ritimlere kayıtsız kalamaz; nağmelere kendini kaptırır, yalnızlığına eş eder, yoluna yoldaş eder.

Bizi biz yapan ve kimliğimiz olan değerlerimize, kültürümüze, sanatımıza sahip çıkmak şuurlu millet olmanın en başta gelen şartıdır.

Hepimizin şahit olduğu bir realite var ki, epeydir özümüzden sözümüzden sazımızdan uzaklaştık, kıymetini takdir edemedik, yabancı hayranlığı hala peşimizi bırakmadı. Bu vesile ile bir üzüntümüzü, serzenişimizi dile getirmek gerekirse; eğitim modelimizin uzun bir süreden beri gençleri kazanmak zorunda oldukları sınav cenderesine sokması sosyal ve kültürel alanın ihmal edilmesine yol açmıştır. Türkçe, edebiyat, şiir, türkü, sazımız, sözümüz üvey anneden ekmek isteme korkusunda olan çocuk gibi

boynu bükük kalmıştır. Kültür, turizme yamanmış; yeni üretimlere zemin oluşturmaktan uzak, eskileri bilmek de sınırlı bir alana sıkışmıştır.

Popüler kültür dediğimiz, ne menem şey olduğu belli ol(may)an sarmal, çaresiz illet gibi toplumu yok etmektedir.

Dünya düzeninin teknolojik gelişmelere de bağlı olarak dünya insanlığını avuç içerisine aldığı, herkesin kendi şifresi ile (güya) gizli bir âleme dalabildiğini sandığı (Big Brother'ın herkesi izlediği bilinmektedir.) günümüzde ülke ve millet olarak türkülerimize sahip çıkmak tarihi ve milli bir görev haline gelmiştir. Devleti, milleti, ailesi, okulu, mahallesi, camisi, basın yayın kuruluşları topyekûn kurum ve kuruluşlarımızla kendi kültürümüze sahip çıkmak ülkemize, devletimize, geleceğimize sahip çıkmaktır. Birlik beraberlik, dirlik düzenlik, devletin devamlılığı buna bağlıdır.

Yine koca Veysel'e kulak verme sırasıdır:

Allah birdir Peygamber hak
Rabb'il âlemindir mutlak
Senlik benlik nedir bırak
Söyleyim geldi sırası

Türk'ü Kürd'ü ne Çerkez'i
Hep Âdem'in oğlu kızı
Beraberce şehit gâzi
Yanlı var mı ya neresi?

Veysel sapma sağa sola
Sen Allah'tan birlik dile
İkilikten gelir bela
Dava insanlık davası

ANADOLU TÜRKÜLERİ

Alı AĞIR

Yalnızlık demlenir hüzün yelinde,
Nice dertten derde salar türküler.
Hicran, kora döner sazın telinde,
Ok gibi sineyi deler türküler.

Yürek toprağında aşk filizlenir,
Hasret büyür, cânan her an özlenir,
Sevgi sırdır, nağmelere gizlenir,
Âşıklara sırdaş olur türküler.

Gecenin bağından bir mehtap çıkar,
Işığ yayılır, zifiri yıkar,
Mızrap tele vurur, duygular akar,
Kalpten kalbe bir yol bulur türküler.

Sabır, yad ellerde parçalar taşı,
Ufuklar ardında vuslat telaşı,
Sağanağa döner, akar gözyaşı,
Yol boyunca sıla dolar türküler.

Muhabbet yurdundan içten bir selâm,
Sıcak bir tebessüm, birkaç hoş kelâm,
Bir fincanlık kahve, tatlı bir ikrâm,
Hatır sorar, gönül alır türküler.

Kim arar, kim sorar karlı dağları,
Bülbül mesken eyler irem bağları,
Zamana kök salar, aşar çağları,
Islak dudaklarda kalır türküler.

BİR SORU BİR CEVAP: DİNLERKEN

Emre KOÇ

Türkü Söylenir Mi Yakılır Mı?

Son yılların süreli yayın literatürünü incelerken karşılaştığım türkü söylencesi üzerine yapılan popüler güzellmelerden biri bu soru. Hatırı sayılır bir yanı var mı? Evet. Ancak her şeyin posasını çıkarmaya meraklı olmakla özge sorgulamalar yapmak arasında cari bir farkın olduğu da yadsınamaz bir gerçek. O yüzden burayı “Türkü yakana içredir, söyleyene şamil.” diyerek tatlıya bağlayalım.

Türkü Deyince Neden Akla Önce Hüzünlü Türküler Gelir?

Bu biraz yapılandırmayla biraz da görece bir eşikle alakalı esasında. Küreselleşmeyle birlikte türlerin birbirine yakınlaşması, ecnebi müziklerin evren, insan ve sanat tasarımı yaparken kurguyu belirli duygu ve önermelere yaslayarak oluşturması; dolayısıyla dışında kalanlar ile arasında yapay sınırlar çizilmesi şeklinde izah edilebilir. Bizde yabancı müzik deyince hareketli, heyecanlı ve neşeli şarkıların anlaşılmasıyla türkü deyince hüzünlü şarkıların anlaşılması tesadüf değil bence. İşin içine biraz da sosyal yapılandırma giriyor. Hareketli türkülerin düğün kültüründe, hüzünlü türkülerin olumsuz yaşam deneyimi akabinde, gün geçtikçe Türk Halk Müziği’ne daha da yakınlaşan romantik türkülerin dost meclisine, akşam çayına, akarsuya nazır sohbetlere eşlik etmesi kategorizasyonda bizim de payımız olduğunu gösteriyor. Tabi bunlar katı, geçişkensiz sınırlar değil. Özetle insanın içinde bulunduğu doğal şartlarda tercih meselesi.

Türkünün Sazdan Elektronik Gitara Geçişyle Ne Değişti?

Bir sanat ürünü çağının aynasıdır. Türkünün yanına da saz eşlik etmiştir desek abartmış olmayız kanımca. Ozanların ânda yaşadığı duygu-durum deneyimi sazın tellerinde yankı bulur. Taşrasından kentine Anadolu’nun her bir köşesinde sözlü kültüre medâr olan söyleyişler bir öyküyü ağırlar. Ayrılık, gurbet, sevdâ, keder ve uzlet bazen bir yâre duyulan sevginin deneyimi iken bazen de cephede ülkü birliğine feda edilen yaşamların milli kültüre namzet oluşudur. Dolayısıyla bir türküyü anlamak, o tür-

küyü yaktıran beşeri, sosyal, tarihi ve siyasi şartları anlamak oluyor. Sanılabileceğinin aksine türkünün elektronik gitarla dinleyicilerle buluşmasını talih-sizlik olarak algılamıyorum. Yaşadığımız çağın kitle kültür araçlarıyla türkülerin buluşması ne kadar köklü, kuşatıcı ve yüksek bir fonksiyona sahip olduğunu gösteriyor. Tam da burada sanatçının sanat anlayışını hangi ilkelere göre tasarlayacağı mevzusu karşımıza çıkıyor. Bir türküyü yeniden yorumlarken ne kadar özgün, ne kadar özgür ve ne kadar eklektik olunacağına yönelik belirlenimlerin sadece atölye çalışmasıyla halledilemeyecek kadar özen gerektiren bir profesyonellik gerektirdiğini her zaman göz önünde bulundurmak lazım.

Türkünün Realizasyonu Anadolu Türk Halk Müziği’nde Bir Kanonlaşma Şeklinde Anlaşılabilir Mi?

Birincisi kanon/laşma yerel bir spektrum değil. Kanonun bazı sanat dalları, türleri ve ürünlerinin yorumlanmasında sıfat olarak kullanılması görece olmakla beraber sanat olgusuyla ilgili tersine bir okuma olduğu düşüncesindeyim. Kanon daha ziyade organizasyonla ilgili bir tabir. İdeolojik bir tandansa da sahip. Dolayısıyla türkünün ve türkücünün kanonlaşması gereksiz bir saptama olacaktır. En basitiyle türkünün doğasındaki gönül, yâr, sıra, gurbet gibi temel bağları incelediğimizde sivilliği, özgeliği ve derinliği rahatlıkla görürüz. Bazı türkülerin dini, milli, etnik ve alt kültür özellikler taşıması kanon gibi resmi sınıflamalara tabi tutulabileceği anlamına gelmez. Bâzı telini gönülden koparıp (yapı-söküm) tabiri caizse betonarme algılara bocamamakta fayda var.

Hangi Türküler?

Bahçede Yeşil Çınar’ı Zara’dan dinlemeyi severim. Bu sene GAP turunda Nemrut’un Kızı ve Ninno dilime dolandı. Neşet Ertaş ne söylese her gönülde deruhte zaten. Musa Eroğlu ustanın Yolun Sonu Görünüyor yorumu bir başka. Suzan Suzi ile Yavuz Bingöl yorumunda tanışmıştım. Uzun İnce Bir Yoldayım ise ömre telmih olmasından belki, bitmeyen ve dinmeyen bir yankı ruhumda. Divane Âşık Gibi de yaşadığım coğrafyanın en güzel yankılarından biri diyelim.

İMBATLAR TAŞIRKEN YILDIZ GÖLGELERİNİ SORUN ÇIKARTAN SÖZLER Ahmet KAFKAS

kırılırdı düşlerim ayak izlerini takip ederken akşamüstleri
incecik bir sızı duyulurdu henüz tomurcuğa durmuş begonvillerden
sabahı getiremeyen ay ışığına söylenip dururdum
gün doğmadan neler doğardı, senin gülümseyen yüzünden başka
her yer senin bakışınla sulanırdı
henüz başını yerden kaldırmaya çalışan dağ menekşesi
dallarından ışıkmı vermeye çalışan kiraz çiçekleri
sen toprak derdin durmadan, ben asuman olurdum
yıldızlarım düşerdi sözlerinin üstüne
yıldızları toplamak isterdim oysa ben başına taç yapmak için
başım kaç kez belaya girerdi bunun için bilmezdim
kelimelerimi darmadağın eden bir çıkmaza sürüklenirdim
konmazdı kelimelerim serçelerin gölgesi konar gibi yüzüne
gözlerinden düşerdim çıktımsa bir kere
düştüğümüz yerden kalkamazdık ben ve kelimelerim
olmayan bir bahar gibi gelmeni beklerdim
sen yoksun derdin, ben toz duman olurdum
sular durulurdu, sönerdi kayserlerin ateşleri
kelimelerin yangın yerine düşmüş imbatlar gibi yakardı beni
kundaklanmış bir harabe içerisinde bir saman alevi olurdum sana ben
her kelimen yeni bir bina için gülümseyen yüz olurdu
gerisi ben olamazdım bir türlü
gün geceye evrilirken söylenen bir türkü kadar can yakıcı
nefes kesen bir bozlak olurdu sözlerin
bırakılıp kenara unutulmuş bir kırık eşya kadar sanırdım değerim
doğruymuş meğer türkülerin söylediği can yakan sözler
doğruymuş; doğranan, yorulan, kırılan kalplerin acısı dinmezmiş
dindirmezmiş sözlerin bıçak kesigi kılıçtan ağır yaraların sızısını
dindirmez imbatlar sökülürken karadan denize doğru tenimizdeki yangını
dindirmez hiçbir gül dokunuşu, ellerinin değdiği kadar

UTANIRIM

Recep ŞEN

dilim kekemedir ulu divanda
dönüp bakamam yâr ay cemaline
kalbim hüznün yurdu yıkık veranda
kapılıp da gitmiş son güz yeline

sükût ayrı güzel senin yanında
bilirsin utanır söyleyemem ben
âşıklar sırrını saklar canında
gönlümü suretle eyleyemem ben

hazan bağımızdan göçmüş son kuşlar
türkülerden adın kalmış geriye
aşılmaz içimde sensiz yokuşlar
dönmüşüm çaresiz yalnız çeriye

silindi tuvalden yadigâr izler
heybemizde yüktür kentin vebali
sevgiyi tüketen sevgisiz yüzler
ne haramı bildi ne de helali

düşmüşüm yollara bitkin pejmürde
zaman gem vurulmaz kusursuz kısrak
her gece üstüme örttüğün Bürde
gögümde asılı hüzünden yumak

YILDIZLARA DOKUNMAK (Öykü)

Mehmet PEKTAŞ

Annem oturma odasında çayını önüne almış en sevdiği diziyi izliyordu. Ben de koltuklardan birine uzandım. Dizinin devamlı takipçisi olmasam da annem sayesinde ana karakterlerini ve konusunu biliyordum. Ona diziyi ilgili birkaç soru sordum, sorduklarımı gözlerini televizyondan bir an bile ayırmadan kısa kısa cevaplarla geçiştirdi. Annemin keyfini bozmamak için soru sormayı bırakıp diziyi izlemeye başladım. Dizi gerçekten çok sürükleyiciydi. İnsan birkaç dakika sonra ne olacağını tahmin edemiyordu. Tam heyecan doruğa çıkmıştı ki araya reklam girdi.

Annemin tepkisinden anladığıma göre dizinin bu bölümü reklamlardan hemen sonra bitecekti. Önündeki soğumuş çaydan son bir yudum alıp söylene söylene yerinden kalktı. Son sahnede vurulan Kerem'in ölüp ölmediğini öğrenmek için dizinin yeni bölümünü beklemek zorunda kalacaktı. Bunu çok iyi bilmesine rağmen daha ilk reklam bitmeden aceleyle çayını tazeleyip geldi. Diziyi kendisini öyle kaptırmıştı ki bana "Çay içer misin?" diye sormak aklına bile gelmedi. Başka zaman olsa mutlaka sorardı. "İçmeyeceğim." desem de ısrar ederdi.

Annem yerine oturunca aklıma bir muziplik geldi. Uzandığım yerden doğrulup anneme döndüm. Ondan başparmaklarını yan yana getirip sehpanın üzerine koymasını istedim. Dediğimi anlamadı. Anladıysa da neden böyle bir şey istediğimi kestiremedi. Hemen yerimden kalkıp başparmaklarını sehpanın kenarına koymaya çalıştım. Birkaç defa elini çekse de ısrarlarıma dayanamayıp dediğimi yaptı. Kaşla göz arasında çayı tabağıyla birlikte annemin başparmaklarının üzerine koyuverdim. Bir şey demesine fırsat vermeden kalktığım yere tekrar uzandım. Parmaklarını kıpırdatsa çay devrilecekti. Öylece kalakaldı. Sonra kaşlarını çattı:

"Çek şu bardağı dökülecek şimdi." dedi.

"Ellerini oynatmazsan bir şey olmaz." dedim.

Annem:

"Oğlum oyunun sırası değil, çek şunu." dedi. Onu kızdırmıştım. Bu anın biraz daha tadını çıkarmak istiyordum. Hemen telefonumu çıkarıp annemin karşısına geçtim:

"Bozma çekiyorum, çeek-timm." dedim. Annem:

"Ne yapıyorsun oğlum? Çeksene şunu." dedi. Ben gayet sakın şekilde çektiğim resmi anneme doğru tutup:

"Bak işte, çektim." dedim. Annem, "La havle..." diyerek başını oynattı. Ben gülüyordum, o ise iyice öfkelenmişti:

"Çek şunu!" diye bağırdı. Bu ses tonu, oyuna son vermemi gerektiriyordu, pes ettim bardağı parmaklarının üzerinden aldım. Oturduğu yerden elini savurup bacağıma vurdu. Ben gülmeye devam ediyordum. Bu arada reklam bitti. Saniyeler içinde dizi de sona erdi. Biraz bana, biraz da dizinin olmadık yerde bitmesine kızan annem:

"Sen hiç büyümeyecek misin?" diye söylene söylene mutfığa gitti.

Büyümüşüm aslında, boyunca çocukları olan orta yaşlı birisiydim artık. Büyümüşüm büyümesine ama çocukluğum içimde bir yerlerde tüm masumluluğuyla yaşıyordu. O yıllara dair bir anı, eski bir eşya, internette gördüğüm bir resim, video veya daha başka bir şey içimdeki çocuğu elinden tutup dışarı çıkarıyordu. O zaman çevremdekilere anneme yaptığım gibi şakalar yapıyordum, onları kızdırmak bana ayrı bir zevk veriyordu. Çocuklarımla aramdaki tüm mesafeyi kaldırıyor, onlarla birlikte çocuk oluyordum. Birbirimizi kovalamak, yerlerde yuvarlanmak, top peşinde koşmak, ip atlamak, aklınıza ne gelirse...

Bazen de eskiye dair bir şey elimden tutup beni içimdeki çocukluğa götürüyordu. Kendimi dünyaya gözlerimi açtığım ve hayatımın ilk yıllarını geçirdiğim evde buluyordum. Burası iki katlı eski bir evdi. Alt katta yaşlı ev sahipleri vardı. Biz dışarıdan bir merdivenle çıkılan ikinci katta oturuyorduk. Annemle babam ev sahiplerinden çok çekiniyorlardı. Aşağıya ses gitmesin diye beni sürekli uyarıyorlar, uyarı yetmeyince azarlıyorlardı. Haksız da sayılmazlardı. En ufak bir tıkırtıda alt kattakiler aşağıdan bastonla tavana vuruyorlardı. Maçın son düdüğünü duymuş gibi oyunumu en tatlı yerinde bırakmak zorunda kalıyordum.

O yıllarda evlerin upuzun balkonları vardı. Balkonlar henüz kapatılıp mutfaklara, odalara katılmamıştı ve sadece çamaşır asmak için kullanılmaz aynı zamanda buralarda patlıcan, biber, bamyası, üzüm, kayısı, erik kurutulur; yere tarhana serilir, sinilerde salça yapılırdı. Havalarda ısındı mı kendimizi balkona atıyorduk. Öğleden önce arkada öğleden sonra ön balkondaydık. Akşam babam gelince yemeği burada yiyorduk. Yemekten sonra benim en büyük eğlencem gökyüzünü seyretmektir. Gökyüzü yıldızlarla doluydu. Bazı geceler yıldızları gökyüzüne rastgele serpiştirilmiş hâlde bulurdum. Bazı gecelerse yıldızlar sanki tespih gibi özenle dizilmiş olurdu. Kimi zaman bir satranç tahtasını andırır, kimi zamansa döne döne spiral oluştururdu. Yıldızlar o kadar yakındı ki evimiz birkaç kat daha yüksek olsa onlara dokunabileceğimi, yüksekçe bir merdiven olsa son basamağa çıkıp elma toplar gibi yıldızları toplayabileceğimi düşünürdüm.

Komşulardan birinin çocuğu olmuştu. Annemle bebeği görmeye gittiğimizi hatırlıyorum. Mavi gözlü, akça pakça güzel bir bebektir ve sürekli ağlıyordu. Annem mahallenin kadınlarından her gün bebek hakkında bilgiler alırdı. Akşam duyduklarını babama anlatırken ben de kulak misafiri oluyordum. Çocuk aklımla anladığıma göre bebeği götürmedikleri hastane kalmamış. Doktorlardan fayda görmeyen aile bebeği yaşlıca bir kadına götürmüştü. Kadın: "Boşuna uğraşmayın, bu çocuğun yıldızı yok; yaşamaz, ölür." demiş. Aradan ne kadar zaman geçti bilmiyorum. Bir gün komşularımızın evinin önüne insanların toplandığını gördüm. Beni kalabalığa yaklaştırmadılar. Ne olup bittiğini göremedim. Sonradan öğrendim ki bebek ölmüş. Yaşlı kadın haklı çıkmıştı. Demek ki herkesin bir yıldızı varmış. O günden sonra gökyü-

züne her baktığımda kendi yıldızımı da aradım. Bazı yıldızları kendime yakın bulup sahiplendim. Diğer yıldızların kimlere ait olduğunu merak ettim. Babama: "Senin yıldızın hangisi?" diye sormadım ama bir akşam: "Gökte kaç tane yıldız var?" diye sordum. Babamın cevabını hatırlamıyorum. Beni başından sarmak için bu soruya "Sayılmaz." gibi bir cevap vermiş olmalı. Babamın cevabını yeterli bulmadığımı: "Koşarak sayamaz mıyız, arabayla sayamaz mıyız, uçakla sayamaz mıyız?" diye peş peşe sorular sorduğumu hatırlıyorum, babamın en sonunda: "Başın döner ölürsün." dediğini de...

Yaz demek biraz da köy demekti benim için. Burada ev sahiplerini rahatsız etme korkusu olmadan istediğim gibi oyun oynayabiliyordum. Kimse bana karışmıyordu. Geceleri kuzenlerimle birlikte babaannemin damında yatıyorduk. Burada yıldızlar bana daha da yaklaşıyordu. Yattığım yerden yıldızların göz kırpışlarını bazen de kayışlarını izliyordum. Yıldızlar kayarken dilek tutulduğunu henüz kimse söylememişti. Bunu öğrendiğimde artık yıldızlar kaymıyordu, kayıyorsa da ben görmüyordum.

Damda uyuduğum bir gün rüyamda üzerime yağmur gibi yıldız yağdığını görmüştüm. Ellerimi açmış yıldızları yakalamaya çalışıyordum. Yere düşen yıldızlar sönüyor, elimle yakaladıklarım ısıltı ısıltı yanmaya devam ediyordu. Avuçlarım yıldızlarla doldu, bunları ceplerime soktum. Ceplerim dolunca yıldızları koynuma doldurdum. Onları anneme göstermek için koşmaya başladım. Ben koştukça hava aydınlandı, yıldızlar söndü. Gözlerimi açtığımda güneş çoktan doğmuştu.

Yıldızlarla ilgili bildiklerimi ve düşündüklerimi kuzenlerime anlatmıştım. Anlattıklarım onların da ilgisini çekti. Hep birlikte yıldızların peşine düştük. Dedemin eski gözlüğünü ele geçirince uzaya çıkmış gibi mutluyduk. Bir karton parçasını rulo yapıp gözlüğün merceğini bunun ucuna bantla tutturduk. Teleskopumuz hazır. Heyecanla akşamın olmasını ve yıldızların çıkmasını bekledik. Sonuç hüsrandı. Gözlüğü kırdığımızla kalmıştık. Başka bir güne fotoğraf makinesinin vizörüne tersten bakınca görüntünün büyüdüğünü fark ettik. Fakat yıldızları yakından görmeyi yine başaramadık.

Okula başladıktan sonra yıldızlarla ilgili pek çok şey öğrendim. Oluşumları, işlevleri ve daha bir sürü şey... Yıldızlarla ilgili bildiklerim arttıkça gökyüzüne daha az bakmaya başladım. Her bakıştımda yıldızlar azalıyor ve gittikçe benden uzaklaşıyordu. Gökyüzünde kalan son yıldızlara ulaşmam artık imkânsızdı. Büyümüştüm aslında.

ANADOLU AŞKI

Mehmet OSMANOĞLU

Sen ki nabzımda atan nazlı sevdam tutkumsun
Sen ki ezelden beri sığınağım yolumsun
Senle çarpar göğsümde kan kırmızı yüreğim
Sen ki bitmeyen aşkım yurdum Anadolumsun

Irmağı âb-ı hayat dağı taşı ziynetim
Göklerden indirilmiş yeryüzünde cennetim

Yıldızları yağdırsın gökyüzü toprağına
Nakış nakış hilali işlesin bayrağına

Güneş kadar aydınlık ay gibi parlak yüzün
Tutuyor ellerinden bitmeyecek gündüzün

Sen ki nefes bulduğum arzında doğduğumsun
Sen ki alın yazımsın alnına konduğumsun
Erzurum'da dadaşım Saruhan'da zeybeğim
Sen ki bitmeyen aşkım yurdum Anadolumsun

Coşkun akar Fırat'ın Dicle'nde bir sükûnet
Hırçın Karadeniz'in öfkesinde asalet

Vuslatın bayramımız ayrılığın ölümdür
Aşkın merhemsiz yara çözülmez kördüğündür

Sensiz nefes alamam görmez olur gözlerim
Aşk deyip sen demezsem beyhudedir sözlerim

Refikim can yoldaşım elim ayağım kolum
Dağları ovaları miskü amber kokulum

Sen ki kirpiklerimde titreyen bir buğumsun
Sen ki yokluğu elem varlığı hoşluğumsun
Maraş'ta Sütçü İmam Antep'te Şahin Bey'im
Sen ki bitmeyen aşkım yurdum Anadolumsun

Kızıl Elma'nın yolu sende çıkar düzlüğe
Haykırsın Ağrı Dağı hınçla uzanıp göğe

Ey benim saçlarında maverayı ördüğüm
Ey benim bakışında sonsuzluğu gördüğüm

Göğsümde filizlenen aşkını solduramam
Yüz çevirme ölürüm yerini dolduramam

Sen ki cihan çölünü yeşertecek tohumusun
Sen ki gökten müeyyed müjdeli bir doğumsun
Laz'ım Çerkez'im Kürd'üm tarihi şanlı Türk'üm
Sen ki bitmeyen aşkım yurdum Anadolumsun.

ANADOLU SERENCAMI

M. Nihat MALKOÇ

Bu topraklar sulandı ceddimin al kanıyla
Özgürlük bedelini ödediler canıyla

Gökten şarapnel yağdı, cepheler ölüm kustu
Küfrün saltanatında cümle hakikat sustu

Ay ışığını kıstı, ağıt yaktı geceye
İrileşti acılar sığmaz oldu heceye

Dağlar oynar yerinden, kaynar mavi denizler
Çanakkale’de solar, kan kırmızı benizler

Bayrağım al rengini şehit kanından aldı
Yedi düvel bir olup bizi dertlere saldı

Anadolu, içinden nice yiğitler geçti
Âb-ı hayat misali duru suyundan içti

Vatana can bahşeden kem sözlerle anılmaz
Anladık ki her savaş cephede kazanılmaz

Açtık tüm kapıları ecnebi güruhuna
Aydınlık yarınların gölge düştü ruhuna

Kırıldı mızrabımız, sustu gönül sazımız
Boğazda düğümlendi yutulunca sözümüz

Sesimize bir ses ver nerdesin Anadolu?..
Çağın asık yüzüne perdesin Anadolu

Türkülerimiz sustu, sahne aldı aryalar
Sükût değirmeninde öğütüldü paryalar

Buz tutmuş zemheride yüreğime har düştü
Çöktü edep sarayı ne yazık ki ar düştü

Orkestra peyda oldu, teli kesildi sazın
Çekirge seslerinden duyulmuyor avazın

Bize bizlerden gayri kimse olamaz merhem
Ecnebiye okkayla, bize düşmez bir dirhem

Dilimde paslı kilit, yüreğim müebbette
Samsun kıyama durmuş, Çanakkale nöbette

Uyuyan hissiyatı kaldırdım beşiğinden
Geçemez kem düşünce gölgemin eşiğinden

Ufuklar sis bağlamış, gözbebeklerim fersiz
Ecdadımın bir günü geçer miydi zafersiz?

Yüklediler çileyi bülbülün kanadına
İki büklüm olsa da taşıdı inadına

Ak hayallerimize kurulunca pusular
Ebed çeşmelerinden boşluğa akar sular

Maziden haber verir şakağındaki aklar
Kuru kafalar için zahmet çeker ayaklar

Gönül coğrafyamıza gece çökerken hüznün
Ruhumdaki gölgeler koyulaşır gündüzün

Tez silinir bellekten, unutulur alıklar
Yalnız ekmeği görür kuru kalabalıklar

Ecnebi fikri boşa, neyi varsa yele ver
Yık haramın bendini, çağlayan ol, sele ver

Dünü bağrında saklar Anadolu toprağı
Tanınmaz oldu çınar dökülünce yaprağı

Yalnızlığın koynunda kök, dalıyla halleşir
Cepheye giden baba bebeyle helalleşir

İnkârın gölgesinde perdelenir izanlar
Yalnızlığımıza ortak olur her gün ezanlar

Gerçek odur ki yiğit düştüğü yerden kalkar
Güneş doğar tepeden kalmaz dağımızda kar

Anadolu bağrında ak nesil yetişecek
Çiğ düşünceler sabrın kazanında pişecek

Dağlır sisler elbet, gün doğmak için batar
Yaralı aslan bir gün iti sırtından atar

Bu toprak şer kaldırmaz doğar Asım’ın nesli!..
Yurda göz dikenleri boğar Asım’ın nesli!...

MERAK (Öykü)

Bengül ALKAN

Nefes almaya burada başlamış gibiyim. Adeta kendimi bildim bileli. Zaman mefhumunu kaybettim sanki. Ne ilerisi ne de gerisi yok. Birbirini taklit eden sıradan günler, kitap kokusu ve aynı yüzlerle dolu bir kütüphane.

Ama geçtiğimiz kış farklı bir şey olmuştu. Buna sebep, küçük bir çocuğun varlığıydı. Dikkat ve merakımı çekmeye yetmişti. Çocuk mu değil mi emin değildim. Sahi kaç yaşındaydı? On iki de olabilir on yedi de... Ve kimdi? Yaklaşık dört aydır, her sabah hiç aksatmadan aynı saatte kütüphanenin kapısında hazır bekler, kapıyı açtığım an içeriye sessizce süzülürdü. Raflardan kalın birtakım kitapları ve pek kıymetli gazete arşivinden bir tomar gazete alırdı. Boynu, taşıdığı yükün altında ezilerek güçlkle en köşedeki masaya geçer, akşama kadar öylece oturur, bir şeye bakardı. Meraktan içim içimi yiyor, elimden bir şey gelmiyordu. Bir kez olsun sesini duymamıştım. Ne de bir yaramazlığını... Varla yok arası bir çocuktuk.

Kış iyiden iyiye bastırmış, kar diz boyu, yollar kapanmıştı. Sabah dışlerim çeneme vura vura, titreyerek zor atmıştım kendimi kütüphaneye. Bir an önce sobayı yakmak için telaşla koşturdum kömürlüğe ve kaptığım odunu sobaya atarak tutuşturdum. Kimsecikler yoktu henüz. Mutfağa girip çayı demlerken çocuğun geldiğini görünce izlemeye başladım. Minik elleri sobaya yapışık, dal gibi boynu bükük, gözleri yerde sabit bir noktaya dikili, öylece duruyordu karşımda. Ne vardı ki yerde? Sadece tahta döşemeden başka bir şey yoktu. Deli midir nedir diye kendi kendime söylenirken:

“Hişştt delikanlı!” İstifini bozmaması canımı sıkmıştı. “Sana diyorum! Sağır mısın be?”

Ağır ağır başını kaldırıp çatılmış kaşlarının altından; ürkek mi yoksa kızgın mı olduğunu anlamadığım bir bakış fırlattı. Ne diyecek diye beklerken o hiç umursamadan kitap raflarının arasına atmıştı bile kendini. O sırada birer ikişer öğrenci ders çalışmak için gelmeye başlamıştı.

Ancak aklımda tek bir şey vardı! Daha adını bile bilmediğim; adımsız ve adsız bu çocuğa karşı şiddetli bir merak içindeydim. Beni saran aşırı meraktan bu kez kurtulmaya kararlıydım. Neye bakıyordu bu çocuk günlerdir? İzlemeye başladım onu. Karşı tarafın en köşesinde durdu. Eli klasikler bölümünde geziyordu. Hepsinin sırasını eksiksiz biliyordum. Dostoyevski’nin “Suç ve Ceza”, W. Hugo’nun “Sefiller”, A. Dumas’ın “Üç Silahşörler” kitaplarını çekti aldı bir çırpıda. R. Nuri’nin “Yaprak Dökümü” kitabını da alıp en arkadaki rafa yöneldi. Yaptığı en ufak hareketi kaçırmamak için gözümü bile kırpmıyordum. İşte şimdi yakalamıştım onu! Bu kitaplar işin kılıfıydı. Aldığı kitaplar onun anlayabileceği tarzda değildi zaten. Her gün yanına bir yığın kitap alırdı. Neden mi? Çünkü gazete arşivindeki bir şeye baktığı anlaşılmış diye. Sabahtan aldığı kitaplara şöyle bir göz gezdirirdi aceleyle. Sonra akşam karanlığına kadar o gazetelerdeki bir şeye bakıp durdu. Merakım gittikçe önüne geçilmez bir hal alıyordu.

Kararlıydım, bugün açığa çıkacaktı her şey! Yavaşça, hissettirmeden, arka tarafından dolanarak yaklaştım yanına. Gelişimi sezmiş olmalı ki anında elindeki gazeteyi gizleyip kalınca bir kitabı okumaya başladı. Hafifçe öksürüp karşısına geçip oturdum. Bakışlarını bir an olsun kitaptan ayırmıyordu. Bu tavrı beni iyice sinirlendirmişti.

“Nasıl oluyor da günlerdir, sabahtan akşama kadar aynı gazeteye bakıyorsun?”

Öfkeyle sorduğum sorudan sonra, başını kaldırıp yarı açık gözlerle baktı yüzüme.

“Ha şöyle! Nihayet baktın yüzüme!”

“...”

“Ne o, adam yerine mi koymuyorsun beni?”

“Yok, abi ondan değil!”

Derinlerden gelen bir sesi vardı, oldukça boğuk.

“Neyden o zaman?”

“Hiç!”

“Açık konuşayım mı delikanlı? Aylardır benimle birlikte kütüphaneye girer, akşam olunca benimle birlikte çıkarsın. Masadaki kitapları okumuyorsun. Senin için önemli olan sadece şu gazetelerden biri!”

Başını yere indirmiş, yine susmaya başlamıştı.

“Annen, baban, ailen yok mu senin?”

Bu sözüm şok etkisi yarattı çocukta. Dünyası başına yıkılmış, ezik bir hüznle baktı mahzun gözleriyle.

“Evin yok mu? Okula da mı gitmezsin sen?”

“Gitmem!”

“Niye?”

“İşte! Bıraktım ben okulu.” deyip omuz silkti.

“Sen ne arıyorsun o gazetede?”

“Hiç...”

“Nasıl hiç?”

“Hiç işte hiç! Abi, bu gazetelerden birini alsam, gitsem, izin verir misin?”

“Hangi gazeteymiş o?”

“Şu işte!” deyip işaret etti.

“Ha bak o olmaz işte! Bunlar devlet malı, alıp gidemezsin. Ama buraya gelip istediğin kadar bakabilirsin. Götürmek yasak!”

Çaresiz, büktü boynunu ve gömüldü elindeki kitaba.

“Ben kalkayım.” deyip yalnız bıraktım.

Ne olabilirdi ki o gazetede bu kadar eve bile götürmek istediği? Dünkü konuşmamızdan cesaret alarak öğle saatlerinde yanına yaklaşıp:

“Delikanlı, sana zahmet şu karşıdaki bakkaldan bana bir paket sigara alır mısın? Paranın üstü sende kalsın.”

“Olur abi.”

Adımsızca çıkıp gitti kütüphaneden. Gittiğinden emin olunca masasına koştum hemen. Aradığım gazeteyi buldum. Üçüncü sayfası katlanmış vaziyette duruyordu. Merakla açıp bakmamın ardından hayal kırıklığı geçirdim. Bunlar neydi ki böyle? Bunca zaman bakacak dalıp gidecek ne vardı? Kazalar, ölümler... Hiç de tahmin ettiğim şeyler yoktu burada. Bunlara mı bakıyordu yani aylardır?

Tadım kaçmıştı, fırlatıp attım gazeteyi. Başımı çevirdiğimde kızgın bakışlarla karşılaştım. Ağzımı açıp bir şey söylememe bile müsaade etmeden arkasını dönüp koşarak uzaklaştı. Çok pişman olmuştum yaptığımдан. Günlerce belki gelir diye bekledim. Ama nafle... Keşke hiç bakmamış olsaydım o gazeteye. Ne vardı yani, neyin merakıydı bu kadar? Hâlbuki sebep kendimi eğlendirmekmiş meğer, çocuğun yokluğunda anladım.

Aradan çokça zaman geçince karar verdim çocuğu sorup soruşturmaya. Zamanla da epey bilgi edindim hakkında.

Meğer kasabada, yıllar önce çok vahim bir trafik kazası yaşanmış. Kazada küçük çocuğunu ölümden kurtaran anne, kendi canından olmuş. Çocuğun babası da çok geçmeden annesinin yanına gidince çocuk dedesiyle yaşamaya başlamış. Çocuk yıllar yılı anne hasretiyle yanıp tutuşarak büyüyor, sürekli annesini soruyormuş dedeye. Ancak elinde tek bir fotoğraf karesi dahi olmayan yaşlı adam; üzüntüsünden çareler aramaya başlamış, bulmuş da. Çocuğa gazete arşivlerinden bahsetmiş. “Kaza yılının gazetelerinden biri annenin fotoğrafını bastırmıştı haberin bir köşesine.” deyince çocuk da bunun üzerine, aylarca kütüphaneye gidip gelmeye başlamış işte. Her gün akşama kadar annesine bakar dururmuş meğer. Kendime kızgınlığım bir türlü geçmiyordu. Ne vardı çocuğun huzurunu bozacak sanki gelip giderdi gariban işte.

Çalışma masamın gözünden makas alıp gazetede ki kadının fotoğrafını kestim. Huzur dolu, kahramanca bir ifade vardı kadının yüzünde. Alıp cüzdanıma yerleştirdim fotoğrafı. Gün gelir de adımsız ve adsız çocuk, annesini benden sorar düşüncesi ve hayaliyle.

Çocuğun hayatımda olmadığı zamanlar gibi yaşamım yine. İçimde, bir gün çocuğun gelip de annesini benden alacağı umuduyla o fotoğrafı hâlâ taşıyorum.

TÜRKMEN TÜRKÜSÜ

Selim ERDOĞAN

Burada bilinir hasret ve yangın
Kalp titrer, bakışlar noktaya dalar
Bir paşa kılıcı bekler meşin kın
Kapı tıkırdatır tüm hatıralar

Kızıl ufuklara götüren meltem
Uzak kıtalara kor alev düşer
Sarı sayfaların arasında nem
Nice coğrafyalar nice ülkeler

Belleklerde Orhun Kitabeleri
Asalet Bilgehan, yürek Kültigin
Kılavuz Tonyukuk öğretileri
Çayırı ve suyu izleyen kahin

Bizans surlarında açılan gedik
Tarihe mührünü vuran o fetih
Ayasofya, ezan, ordu ve mertlik
Deha Akşemsettin, çağ açan Fatih

Aslan kükrüyorken anlatır gibi
Türkmen türküsünde süren devranı
Şimdi zihnimizde bir yatır gibi
Cihana hükmeden binlerce anı

TÜRKÜLERİM TÜRKÜLERİM

Ramiz AYDIN

Şen günlerde seninle biz;
Zor günlerde seninle biz,
Sen cana düşen cemremiz;
Hayatımsın türkülerim,
Türkülerim, türkülerim.

Sözün saz ile iç içe,
Yedi, sekiz, on bir hece;
Sabah akşam, gündüz gece
Dilimde sen türkülerim,
Türkülerim, türkülerim.

Hoyrat, bozlak uzun hava,
Horonla bar kırık hava,
Her birinde başka hava;
Nağme nağme türkülerim,
Türkülerim, türkülerim.

Kavuştaklı, kavuştaksız;
Türkü söylenmez iştahsız,
Türkü söylemeyen şanssız;
Bahtı açan türkülerim,
Türkülerim, türkülerim.

Kırgız, Kazak, Tatar beyler;
Özbek, Türkmen, Uygur söyler;
Aman aman ve hey heyler;
Yiğit sözü türkülerim,
Türkülerim, türkülerim.

Çobanoğlu, Âşık Şenlik,
Dadaloğlu'nda yiğitlik;
Sözü, ezgileri bizlik;
Halimden hal türkülerim,
Türkülerim, türkülerim.

Deyişlerle Hacı Bektaş,
Karac'oğlu, Neşet Ertaş;
Veysel söyler, içi ataş;
Kor ateşten türkülerim,
Türkülerim, türkülerim.

Türkü yakmak derin töre,
Böyle bilir her bir yöre,
Türküler tam Türk'e göre;
Türk'ün ruhu türkülerim,
Türkülerim, türkülerim.

GÖKDERE (Öykü)

Mehmet CINGİR

Köyüm çok mahalleli, şehre yakın; bununla birlikte gelişmemiş, mahalleleri birbirine uzak; birbirine patika yollarla bağlı, elektriği, şebeke suyu, telefonu, sağlık ocağı olmayan yoksul bir orman köyüydü. Motorlu araç yok; ulaşım ya atlarla, ya eşeklerle, ya katırlarla ya da yaya olarak sağlanıyordu. Bizim oturduğumuz mahalle şehre en yakın olanıydı. Bir dere, mahallemizi tam ortasından ikiye bölüyordu. Bu dereye, suyu biraz maviye çaldığı için "Gökdere" deniyordu. Mahallemiz de adını bu dereden almıştı. Gökdere mahallesi... Kışın dere indiği zaman, iki yakanın bağlantısı kesiliyordu; hatta şehre giden yol bile kapanıyordu. İnsanlar telefon olmadığı için ilkel insanlar gibi "Aliiii! Hasaaan, Ayşe teyzeeee..! gibi seslenmelerle ve karşıdan karşıya bağırarak haberleşiyorlardı.

Henüz yedi yaşında bir çocuktum. Gecenin zifır-ı karanlığında gürültüler, su çağıltısı homurtular, cayırtılar, çatırtılar, patırtılar, kütürtüler geliyordu. O geceye kadar Gökdere'den gelen böyle korkunç sesleri hiç duymamıştım. Babamın masallarda anlattığı devler, periler aklıma geliyordu: Devler, servi ağacı gibi anormal uzunlukta, insanları, özellikle de çocukları bir lokmada yiyen, bir metre boyunda dişleri olan, mağaralarda ve ormanlarda yaşayan, insana benzeyen, olağanüstü güce sahip, erkeği ve dişisi olan korkunç yaratıklarmış. Çocukların kokusunu çok uzaklardan alır ve oraya doğru harekete geçer, yürürken ellerine, kollarına, ayaklarına takılan asırlık ağaçları kökünden söker ve böylece büyük gürültüler çıkarırlarmış. Çocuk kokusu alınca timsah gözyaşları döker, dökülen gözyaşları su çağıltısı gibi sesler çıkarırmış. Bir keresinde yanlışlıkla mağarasına bir çocuk girmiş, çocuğun kokusunu çok uzaklardan alan dev şöyle demiş: "Fan fin taramalan, eve bir çocuk girmiş anlaşılan. İster ölü olsun ister diri, lokmama katıp yerim kâfiri."

Bütün bu patırtılar, gürültüler ve su çağıltısı babamın masallarda anlattığı devlere tıpa tıp uyuyordu. Korkudan tir tir titriyor, başımı yorganın altından çıkaramıyordum. Bir ara babamın ayak seslerinden oradan oraya koştuğunu anladım. Bundan cesaret

olarak başımı hafifçe yorganın altından çıkardım. Elektrik, hatta gaz lambası bile olmadığı için yemeklerimizi ocaklıkta yaktığımız odun ateşiyle pişiriyor, ırayla aydınlanıyorduk. Mum bile yoktu. Akşamdan yaktığımız odun ateşi ve ıraylar, sönmeye yüz tutmuş; fakat henüz sönmemişti. Odaya loş bir aydınlık hâkimdi. Evimiz tek odalı olduğu için bütün ev halkı aynı odada yatıp kalkıyordu. Kardeşlerim ve diğer ev halkı da çok korkmuş olacak ki onlar da benim gibi başlarını yorganın altından bile çıkaramamışlardı. Çok korktuklarını yorganlarının yaprak gibi titremesinden anlıyordum. Babam, ara ara evimizin tek kapısını açıyor, dışardan gelen sesleri dinliyor, olanları anlamaya çalışıyordu. Dereden gelen seslere derenin iki yakasından gelen kadın-erkek sesleri de karışıyordu.

Loş ışığın altında babamın telaşını seyrediyorken korkak, ürkek ve titrek bir sesle:

- Baba neler oluyor, dedim.

- Ben de anlamaya çalışıyorum, sen yat, dedi.

Çok sert esen lodos rüzgârları sanki dağların ve denizin bütün yağmurlarını bizim mahalleye sevk ediyordu. Gök gürültüsü yağmuru coşturuyor, yağmur çanaktan değil, kazandan dökülür gibi yağıyor, yağmakta olan yağmura dolu da karışıyor, tahta çatımıza ve tahta penceremize balyozla vurur gibi vuruyordu. Tahta penceremiz ha kırıldı ha kırılacak! Yağmurun şiddetine dayanamayan tahta çatımız sanki çeşme gibi gözyaşı döküyordu. Herkes biraz önceki korkularını unutmuş, yorganını bir tarafa fırlatmış, ayağa kalkmıştı. Her taraf ıslanmış, biz de sırsıklam olmuştuk. Babam, duyulacak kadar bir ses tonuyla el açmış dua ediyordu:

-Allah'ım bizi koru!

Afetini üzerimizden def et!

Bize yardım et!

Üzerimizden merhametini eksik etme!

İnançlı, beş vakit namazında niyazında, ağzı dualı bir kadın olan annem, buna rağmen adeta delirmiş gibi sağa sola koşuyor, eşyaları oraya buraya fırlatı-

yor, Allah'a isyan ediyor, küfür sayılabilecek sözler sarf ediyordu. O an için şuurunu kaybetmiş gibiydi sanki.

Nokta kadar ışığın olmadığı, şimşeklerin çaktığı, gök gürültüsünün dağlarda yankılandığı, evlerin çatılarının uçtuğu, rüzgârın tiz ısıklar çaldığı, kıyameti andıran bu kara gecede insanlar, karşıdan karşıya avazlarının çıktığı kadar bağıyor; sığırlar böğürüyor, atlar kişniyor, keçiler-koyunlar meleşiyor, tavuklar gıdıklıyor, köpekler havlıyor; insan ve hayvan sesleri bu hengamede Gökdere'nin, fırtınanın, gök gürültüsünün, yağmurun gürültüsüne karışıyor, zifir-i karanlıkta eriyor, dağlara çarparak yankılanıyor ve kayboluyordu. Bu kadar sesin birbirine karıştığı ortamda insanların ne dediği pek anlaşılmamakla birlikte bazı cümleleri zar zor da olsa anlayabiliyordum.

- Durum nasııl?..
- Zarar-ziyan var mıı?..
- Kaybolan, ölen, yiten var mıı?
- Birbirinizden ayrılmayıın!
- Birbirinize sıkı tutunuun!

...derken bir çığlık yükseldi bizim yakanın şehre bakan tarafından. Bir kadına ait olan bu çığlık, öyle tiz, öyle güçlü bir çığlıktı ki zifir-i karanlığı deliyor, yıldızlara çarpıp geri dönüyor, kulakları delip dağların yamaçlarında kayboluyordu. Bu çığlığa erkek sesleri de karışıyor; fakat bu çığlık hepsini bastırıyor, Gökdere vadisini dolduruyor, yeniden yıldızlara çarpıp vadinin derinliklerinde kayboluyordu. Yüreklere parçalayan bu çığlık, dereye yakın; fakat birbirinden uzakça birkaç derme çatma kulübelerin birinden geliyordu; ama hangisinden? Ne dediği pek anlaşılmıyor fakat "Yavruuum! Yetişiiin!" gibi kısa feryat cümleleri anlaşılabiliyordu. Dışarıda fırtına ve yağmur olanca gücüyle devam ediyordu.

Gecenin kaçıydı, bilmiyoruz çünkü mahallede kimse saat yoktu. Normal zamanlarda Ülker takım-yıldızına bakar, üç aşağı beş yukarı zamanı tayin ederdik veya horozlar öttüğü zaman sabahın yakın olduğunu anlardık. Hava kapalı olduğu için yıldızlara bakamıyorduk. Bu afet gecesinde horozların başına ne geldiğini bilmiyorduk. Horozların hepsi ölmüş olabilirdi. Sağ kalan var mıydı, varsa böyle bir gecede öter miydi, bilmiyoruz. Can yakıcı çığlıklar devam ederken olağanüstü kötü hava şartları da devam ediyordu. Babam "Eyvah eyvaaaah! Galiba çok kötü şeyler oluyor!" diye eyvahlanıyor, bir taraftan

da eğer yağmur durur, fırtına hız keserse çığlığın geldiği tarafa koşmak için her tarafı yamalı siyah çizmelerini giymiş, kapının ağzında hazır bekliyordu. Annem ve kardeşlerim ağlamaklı feryatlar ediyorlar, telaşlı telaşlı evin içinde oraya buraya koşuşturuyorlardı. Korku içinde oldukları titrek ses tonlarından anlaşılıyordu. Ben de babamın arkasından gitmek istiyordum. Kopan yerleri iplerle bağlı, sarı lastik ayakkabımı giymiş, babamın yanında bekliyordum. Babam:

- Sen de mi geleceksin, dedi.
- Evet, dedim.
- Babam, bana bir şey olacağından korkmuş olacak ki sert bir ifadeyle,
- Sen gelme, burada kal, dedi.

Fakat ben kararlıydım. Bu şartlar altında kimse çığlığın sahibi kadına ulaşamıyor ve yardım edemiyordu. Şu anda kendi kaderiyle başbaşa kalmıştı. Yağmur bir ara azalır gibi oldu. Babam, ok gibi yerinden fırladı; koşar adımlarla çığlığın koptuğu yöne doğru ilerlemeye başladı. Ben de arkasından olanca hızımla koşup babamla arayı açmamaya çalışıyordum. Benim, arkasından koştuğumun farkında değildi. Ta ki kadının yanına varana dek. Arkasından geldiğimi görünce, sert bir bakış fırlattı fakat hiçbir şey demedi. Olay yerine bizden önce bu yakadan kadın-erkek başka kişiler de gelmişlerdi. Dere, iki yakayı tam ortadan ikiye ayırdığı için karşı yakadan hiç kimse bu yakaya geçememişti. Karşıdan bağıarak bu yakada neler olup bittiğini anlamaya çalışıyorlardı. Yağmurun durmasıyla Gökdere'nin suları biraz çekildi. Köylüler, çayın söküp götüremediği andız ağacının gövdesine sımsıkı sarılmış bir kadının kollarını, ağaçtan ayırmaya çalışıyorlardı. Bu kadın, andız ağacının dibinde derme çatma, tek odalı bir kulübede beş yaşındaki kızı Elif'le yaşayan Ak Emine'den başkası değildi.

Ak Emine, otuz beş-kırk yaşlarında, güler yüzlü, tatlı dilli, üstüne pamuk atsan kırılacak kadar hassas iyi bir kalbe sahip, hiçbir düşmanı olmayan güzel ve dul bir kadındı. Teni kar gibi beyaz olduğundan kendisine Ak Emine deniyordu. Eşini kaybedeli dört yıl olduğunu, Elif'in bir yaşında yetim kaldığını daha önce büyüklerimden duymuştum. Hareketli, cıvılcıvıl, neşeli bir kızcağızdı Elifçik. Şu anda beş yaşındaydı. Ak Emine, kocasından kalan iki dönüm tarlayı bazen tek başına, bazen de komşuların yardımıyla ekip biçiyor, yetiştirdiği ürünleri iyi havalarda biraz yaşlıca, rengi siyaha çalan eşeğine yüklüyor, pazara

giden birkaç kişiyle birlikte şehre götürüp satıyordu. Giderken de biricik kızını çok güvendiği, o da bir dul olan Halime Kadın'a bırakıyordu. Sattığı ürünlerin parasıyla yağ, tuz, şeker, çay vb. öteberi; kızcağızına da helva, lokum, bisküvi, pazar ekmeği vb. alıyor, eşeğin sırtındaki heybeye yerleştirip, akşama köye dönüyordu. Parası yetmediği için Elif'e oyuncak alamıyordu. Elif; çamur, çer çöp gibi şeylerden eliyle yaptığı oyuncaklarla oynuyor, bunlarla mutlu olmaya çalışıyordu.

Ak Emine, başındaki -çoğunlukla örtündüğü- hâki başörtüsü kaybolmuş, saç başı dağılmış, üstü başı çamura bulanmış, kolları andız ağacının gövdesine âdeta çivilenmiş gibi, perişan haldeydi. Cezbeye tutulmuş derviş gibi titriyor, dudakları hafifçe kımlıyor fakat ne dediği pek anlaşılamıyordu. Gözleri fal taşı gibi koca koca açılmış; fakat kimseyi görmüyor, kulakları kimseyi duymuyordu. Kulübeden çalılara takılmış bir iki bez parçasıyla, oraya buraya dağılmış birkaç taş ve tahtadan başka bir şey yoktu.

Elifçik de ortalarda görünmüyordu. N'olmuştu Elif'e acaba?" dedi orada bulunanlar! Çoğunluğu gençlerden oluşan bir grup, dere boyunca hızlı adımlarla yürümeye ve Elif'i aramaya başladılar. Aynı sayılarda başka bir grup da öte yakadan hareketlenmiş derenin karşı kıyısını araştırıyordu.

İki grup karşılıklı olarak bağırarak haberleşiyorlardı. Gökdere, denize döküldüğü noktada başka bir yönden gelen başka bir çayla birleşiyor, hem bu yakadan hem de öte yakadan insanların şehirle bağlantı yollarını tamamen kesiyordu. Normal zamanlarda bu iki derenin suları çok çok azalıyor, birleştikleri noktadan bile şehir tarafına geçmek pek de zor olmuyordu. Gökdere'nin ara sıra böyle taşıdığı oluyordu fakat bilinen zaman içerisinde böyle taşmamış, böyle büyük bir yıkım yapmamış, can kaybı hiç olmamıştı. Gökdere boz bulanık akıyor, fırtınanın kökünden söktüğü asırlık ağaçları, koca koca kütükleri omzuna yüklemiş, kibrit çöpü gibi kolaylıkla sürüklüyor, denizi uyandırıyor. Diğer çayla birlikte döküldüğü noktadan itibaren gözün görebildiği yere kadar deniz, çamurdan bir göl haline gelmişti.

İki çayın birleştiği noktaya gelinmiş fakat küçük Elif'ten hiçbir iz, hiçbir işaret bulunamamıştı. İnsanların umutsuzluğa kapılıp tam dönmeye hazırlandıkları sırada farklı yönlerden gelen iki derenin çarpıştığı noktada, çarpışmanın etkisiyle durgun bir alan

oluşmuş ve bu alanda küçük bir kütük kendi eksenini etrafında dönüp duruyordu. Üstünde de belirli-belirsiz çaput yığınının benzer bir şeyler vardı. Hemen herkes oraya koştu. Birkaç kişi kütüğü kendilerine doğru çekmek istiyor fakat kolları yetişmediği için çekemiyorlardı. Durgun suyun çok derin olabileceği ihtimali çok yüksekti. Kimse de yüzme bilmediğinden suya dalamıyordu. Hemen oradan selin kıyıya fırlattığı ucu çengelli kalınca bir çubuk buldular. Kütüğü kıyıya çektiler. Kütüğün üzerindeki küçük Elif'ti. Herkes, kalbi duracakmış gibi heyecanlandı. Sevinç ve tedirginlikle karışık bir duygu içindeydiler. Acaba yaşıyor muydu? Otuz yaşlarındaki genç birisi Elif'i kütüğün üzerinden almak istedi fakat annesinin sıkı sıkıya sarıldığı andız ağacının gövdesinden ayrılmadığı gibi Elif de sıkı sıkıya tutunduğu kütükten ayrılmak istemiyordu. Bu çürümeye yüz tutmuş, dağılmak üzere olan bir kütüktü. Kuvvetli bir genç ayağını kütüğün tam ortasına dayadı. Kütüğün diğer uçlarından da iki genç tuttu ve çok dikkatli bir şekilde güçlü kollarıyla aksi istikamet yönüne doğru asıldılar ve kütük tam ortasından ikiye bölündü. Elif'in kolları açıldı ve kütükten ayrıldı. Orta yaşlı bir erkek, sırtından çıkardığı ceketini yere serdi. Elifçik sırtüstü yatırıldı. Yüzünde yaralar, morarmalar vardı. Elbiseleri üzerinde fakat sırsıklamdı. Sarışın saçları darmadağınktı. Gözleri kapalıydı fakat sıkı sıkıya değil, çok hafif aralıktı. Gök Ali'nin bu konuda biraz tecrübesi vardı. Askerde sıhhiye erliği yapmıştı. Hemen kalbini dinledi, nabzına baktı ve bir sevinç çığlığı attı:

- Yaşıyoooooor! Elifçik yaşıyoooooor! Sarışın küçük Elif yaşıyoooooor!

Bu sevinç çığlığı öyle yüksek tonda çıkmıştı ki derenin karşı yakasındakiler de duydu. Karşılıklı sevinç sözleri yükseliyordu.

-Yaşasın!
-Allah'a şüküüüür!
-Hamdolsuuun!

Gök Ali, Küçük Elif'i başı aşağı gelecek şekilde bacaklarından tutup havaya kaldırdı, yuttuğu suları boşalttı. Bir kadın, Elif'in ıslak elbiselerini çıkardı. Sağdan soldan uzatılan kazaklarla, hırkalarla, ceketlerle küçük kıızı dikkatlice sarıp sarmaladı ve Gök Ali'nin kucağına verdi. Elifçik baygındı.

Eğer telefon olsaydı, itfaiye ve hastaneye telefon

edecekler, itfaiye ve ambulans gelecek; Elifçik'i ve onun başında gidecek birkaç kişiyi şehir tarafındaki yola taşıyacak, ambulansla hastaneye yetiştireceklerdi veya karşıya geçebilselerdi yayan olarak bile hastaneye yetiştirmeye çalışacaklardı çünkü sel suları yolu kestiği için motorlu araç geçmiyordu. Zaten normal zamanlarda bile bir iki saatte bir araç geçiyordu. Bu araçlar, az sayıdaki zenginlerde bulunuyordu. Köylüler çaresizdi.

Elif'i mahalleye götürmekten başka çare yoktu. İki çocuk müjdeyi mahalle halkına duyurmak için önden koşarak gitti. Gök Ali, kucağında çocuk, kum tepeliklerinin üstünden hızlıca geçerek ve bazen de çamur yığınlarına basarak bata çıka ilerlemeye çalışıyordu. Gök Ali'nin arkasından diğer insanlar ve en arkada da biz çocuklar, aynı zorluklarla yürümeye çalışıyorduk. Hepimiz çamur banyosundan çıkmış gibiydik. Elifçik, evi biraz daha derli toplu olan ve Ak Emine'nin çok sevdiği ve zaman zaman kızını kendisine emanet ettiği Halime Kadın'ın evinde bakıma alınacak; yaşlı, güngörmüş, ölçüm kadın ve erkeklerin maharetli elleriyle bitkisel ilaçlarla tedavi edilecek ve hayata döndürülmeye çalışılacaktı. Çünkü köyde ne bir sağlık ocağı ne de bir sağlıkçı vardı.

Gök Ali önde, biz arkada Ak Emine'nin andız ağacının gövdesine sıkı sıkıya sarıldığı yere geldik. Halime Kadın hâlâ orada Ak Emine'nin başındaydı ve kollarını birkaç kadınla birlikte çözmeye çalışıyordu. Oradakiler bizi görünce hemen bizden yana yöneldiler. Kocataş'ın dibinde çömelmiş, olup bitenleri izleyen ileri yaşlılar da kalkıp yavaş yavaş bize doğru gelmeye başladılar. Ağaca sarılmış vaziyette duran Ak Emine'nin yanında kimse kalmamıştı. Gök Ali'nin kucağındaki Elifçik'i gören insanlar, birbirlerine sarılıyor, öpüşüyor, kucaklaşıyorlardı. "Hamdolsun! Allah'a şükürler olsun! Allah'ım bize bugünleri de gösterdi!" gibi sözlerle Allah'a şükranlarını sunuyorlardı.

Gök Ali, kucağındaki Elif'i Halime Kadın'a verdi. Halime Kadın, besmele çekerek Elif'i kucağına aldı. Elif'in gözleri kapalı, sarı saçları darmadağınık, yüzünün bazı yerleri morarmış, baygın ve perişan haldeydi. Kalp atışları yavaşlamıştı. Nefes alışması belli-belirsizdi. Halime Kadın; kucağında çocuk, Ak Emine'ye iyice yaklaştı. Herkes sükût içerisinde olup bitenleri izliyordu. Durum fırtına öncesi sessizliği andırıyordu. Ak Emine'nin gözleri iri iri açılmış, hiç göz kırpmadan sabit bir noktaya bakıyordu. Dudakları kımıldamıyor, vücudu da titremiyordu. Buna rağmen ağaca sarılmış olan kollarında en ufak bir gevşeme yoktu. Belli ki onu kızı sanıyordu. Sel sularından korumaya çalışıyordu. Halime Kadın, Ak Emine'nin kulağına ağzını dayadı ve yüksekçe bir sesle:

-Emineeee! Ey Ak Emineeee! Bak biricik kızını getirdiik! Sırma saçlı, mavi gözlü, güzeller güzeli kızın yaşıyooor! Bırak o ağacı, o ağaç senin kızın değıiiil!

Ak Emine'nin kolları bir anda gevşedi ve boş çuval gibi olduğu yere, çamurların üstüne yığılıverdi. Elif kızı şöyle bir baktı Halime kadın. Artık Sarı saçlı mavi gözlü, tatlılar tatlısı Elifçik, yetim ve öksüz değildi.

Bir ağıt yükseldi Gökdere Ovası'ndan:

Ah Gökdere, zalim Gökdere, katil Gökdere!
Sapladın yüreğime ince bir sızı,
N'aptın yüzü ak, yüreği ak, Ak Emine'yi?
N'aptın sarı saçlı, mavi gözlü Elif kızı?
Ah Gökdere, zalim Gökdere, katil Gökdere!
...

Doldurdu bu ağıt Gökdere Vadisi'ni. Dağlara çarpıp yankılandı. Bu çığlığı, bu ağıdı, bu feryadı yüz binlerce, milyonlarca kilometre uzaktaki Ay ve yıldızlar gördü ve duydu fakat beş kilometre ötedeki yetkililer, ne gördü ne de duydu.

XƏZƏR

Habil YAŞAR

Bu gün sahilində dayanacağam,
Səninlə söhbətə gəlirəm, Xəzər.
Sirrimi tək sənə mən açacağam,
Səndə pənahımı gəzirəm, Xəzər.

Sən də dalğalısən illər boyunca,
Mənim ürəyim tək dayanmayırsan.
İnsan rahat olur həmdərd olunca,
Nədəndi dərdimə inanmayırsan?

Nəhəng olmağınla öyünmə, Xəzər,
Mənim dərdlərimdən böyük deyilsən.
Alarsan qoynuna o səni əzər,
Götür dərdlərimi götürə bilsən.

Sevin ki, başına dolanır quşlar,
Mənim sə başıma dolanan hanı?
Sənin üzərinə yağan yağışlar,
Mənim göz yaşımdır gəzir dünyanı.

Ulduzlar bərq vurur suyunun üstə,
Ləpələr şirin bir nəğmə söyləyir.
Mənsə dayanmışam ürəyi xəstə,
Dərdlərin əlindən içim inləyir.

Demə paxıllığım tutacaq sənə,
Paxıllıq deyilən o mənə yaddır.
Baxsan ürəyimin dərinliyinə,
Bir deyil min Xəzər sıxışacaqdır.

SENDEN ALMIŞ

Servan ERDİNÇ

Önümden geçen rüzgâr incecik belin gibi
Şu servi boylu dağlar boyunu senden almış
Dünyada cennet var mı mavi gözlerin gibi
Eşsiz olan ırmaklar suyunu senden almış

Gönlüm sensiz hep böyle delikanlı bir serkeş
Senden ayrı üstümden yağıyor her an ateş
Sarı saçların güneş, endamın bulunmaz eş
Çiçekler, menekşeler soyunu senden almış

Yüreğimin divane Mecnun'dan yoktur farkı
Benim için de dönsün vuslatın deli çarkı
Seni seveceğim yaşım bulsa bile kırkı
En ölümsüz sevmek huyunu senden almış

Manayla sevenlere eziyet değil sevda
Gece gündüz dört mevsim nedamet değil sevda
Onlardan başkasına emanet değil sevda
En tesirli kelimeler nurunu senden almış

Kirlenmiş dünyada sır saklayanım olmuyor
Dertlerim bin türküdür, söyleyenim olmuyor
Başım önde yürürüm, anlayanım olmuyor
Mahzun halim, bu engin hâlini senden almış

Uykumun yarısında, ekmeğin arasında
Yoktur senden başkası kalbimin yarısında
Sabahın aydınlığı, gecenin karasında
Kalbim cennete giden yolunu senden almış

DİK DURUŞ

Nilüfer AKINGÜL

Savaşta aslında her insan; dâhili ve harici düşmanları vardır her zaman. Şu üç günlük dünyanın da gerçekte kuruluş amacı bu imtihan olan savaşları kazanma çabasıdır.

Bir bombanın yıkamadığı kalbi, kişinin sevdiceğinin bazen bir nazı, bir nazarı yıkar. Muhakkak ki her maddenin bir manası, her mananın da bir maddeye tezahürü vardır. İnsanlar da kendi kabiliyetleri nispetinde değer izafe ederler somut varlıklara. Mesela bir kâtip için kalem ne ise bir marangoz için de çivi aynı hükümdedir. Biri kelimeleri ular, diğeri tahtaları; nihayetinde ortaya madde bütününden mana zuhur eder. Demem o ki önce sizin kimliğinizin ve kişiliğinizin tespiti gerekir; madde ve mana düzleminde. Kendinizi tanıdıktan sonra yaşarsınız hayatı gerçek anlamda. Hatta ve hatta kendisini bilmeyenin, kendisini tanımayanın -iddia ediyorum- “Hayalleri dahi olmaz, olamaz.”

Simurg, namı diğer Zümrüdüanka kuşu hikâyesinde olduğu gibi, -tabii ki zordur bu- kendini keşfe dair yapılan yolculuk. Ancak insan unutmamalı ki “Her nimet külfeti nispetinde kıymete muttalidir.” Sulara batanlar, bataklığa saplananlar, kendilerinden saklananlar -kesinlikle- sizleri de kendi saflarına çekeceklerdir; hatta daha aşağıda görmekten de hoşnut olacaklardır. Ağzı olan sadece konuşmaz ki ağzı olan kendi için başkasını yemeyi de çok sever. Henüz Yunus’un: “Dövene elsiz gerek, sövene dilsiz gerek.” makamına erememiş bir kardeşiniz olarak “Dişini göstermeyenin, diş izi çok olur.” derecesindeyim.

Yolunuz doğru olabilir ancak yolunuzun doğru olması, adımlarınızın da doğru olmasıyla bir anlam, bir ifade kazanabilir. Adım doğru olmalı ama yol da eğri olmamalı. Tabii ikisi de doğru olabilir; bu sefer de yön devreye girer. Ne demişler: “Herkes gider Mersin’e, onlar gider tersine.” Geçmişe gitmek, geleceği fesheder; geleceğe gitmek ise ân’ı mahveder. Bir şövalye olsaydım herhalde ilk önce zamana kılıç çekerdim. Yenileceğimi bile bile sava-

şırdım zamanla.

Velhasıl-ı kelam “İnsan yıkamadığını yakar, yakamadığını yıkar.” Kendini keşfe kafa yormayan insanlar, başkalarını keşfe çalışsalar da nafile; zira sağın-solun, aşağının-yukarının yerini, kişinin durduğu nokta belirler. Hayatta en seilmeyen kişilik, bir duruş sergileyemeyen, kendi kanatlarına güvenemeyen insanların, başkalarının uçuşuna engel olmaya çalışmalarıdır. Unutmayalım ki “Duruşu dik olmayanın, ölüşü eğik olur.”

Evet, “İnsan, yıkamadığını yakar, yakamadığını yıkar.” En nihayet, bükemediği bileği öper ama artık iş işten geçmiştir. Samimiyet, kıskançlığı ve hasetliği asla affetmeyecektir. “İyiliğin karşılığı, iyilikten başka nedir?” Buyuran Yüce Allah şahit olsun ki biz kötülüğe elimizi ve dilimizi sürmeden onu asıl sahiplerine bıraktık.

Özcesi kolumuza vefayı takıp tevazu ile gönül sahillerine açtık ruhumuzun evinin pencerelerini. Huzuru bulmak için huzursuz insanlardan ayrılmak yeterli oldu bunun için. Unutmayalım ki sizin de sizin üzerinizde hakkınız var ve kimsenin sizi üzme hakkı yok. Hakkı olduğunu sananlara da izin vermeyin. Merkeze kendinizi koyduktan sonra ancak tüm yönler bir anlam ifade eder, hatta din bile. Nitekim Rasulullah “Kendini bilen Rabbini bilir.” buyurmamış mıydı? Vesselam...

YENİLMİŞİM ZAMANA

Halit YILDIRIM

Yıllar var
Yaşanmamış yıllar
Beyhude silinip gitmiş ömründen
Kalmamış ne adı ne sanı
Anlar var
Yaşanmamış anlar
Atlamış saatlerim
Tutamamış akrep yelkovanı

Farkında olamamışım
Meğerse karlar yağmış saçlarıma
Anladım ki yenilmişim zamana
Solmuş ufkumda renkler
Boğarken beni aldığım her nefes
Yenilmişim bir âna

Gelmiyor gidenler geri
Giden yıllar gelmiyor
Zaman ölüyor an be an
Tıpkı kum taneleri gibi
Boşalırken bir kaptan diğerine
Öğünüp gidiyor ömrüm kumların arasında
Soruyor içimden bir ses
Soruyor bana
Söyle nedir yaşadığın hayatın değeri?

BURCUMUZ DİRENİŞ BURCU

İsmail OKUTAN

Burcumuz direniş burcu, bunu biliyorum
Boynumuz aşk ile direnişe sevdalı, irkiliyorum
Devamlı kanaması ondandır burnumun
İlla kan akacaksa kanasın yüreğim
Kurşun kalbimizden, vursa ne gam ne keder.

Yolumu karıştıracaksa karıştırsın buhran
Nasıl tufan koparmış görsün zaman, görsün
Öfkeli nefesimden çıkar bir tufan ateşi
Cesametli bir cesaretle dikilirim karşısına.

Zülfü yâre dokunmasın bu rüzgâr,
Saklarım bin yıldır biriktirdiğim sevgimi,
Yüksek hızlı bir öfke ile yürürüm zülüm vaktine
Sevdamızı talan etmiş çalkantıların üzerine
Ağızımdaki kan yutağıma dolmadan,

Hain mermiler girmeden karnıma
Uçarım kartal uçuşuyla bomba gibi patlarım
Kahrından enkaza dönmeden önce kentin üzerine
Kara gözlü çocukları öldürüyor serseri mayınlar
Budur burnumu kanatan, kanıma dokunan,

Leyla'nın ülkesine giden yolların müdavimi oldum
Berrak bir aşk ile yürüdüm gök kubbe çökmeden
Kentleri öldüren gazabı üstümüze çekmeden,
Dalgakıran gibi oldu kalbim aşk ülkesine

Dağlar yüreğimde kalkar, intifada ayağa kalkar.
Tan atmadan ve gam çökmeden
Yüksek hızlı bir öfke ile yürürüm müesses zulmün üstüne.
Burcumuz direniş burcu bunu biliyorum
Burcumuz aşka benzer bir direniş burcu
Kokusu geliyor uzaktan burcu burcu
Kartal uçuşuyla uçup bomba gibi patlayışım ondan.

SEYR-İ ÂLEM KÖŞESİ

Fatma SÜMER

DİRİLİŞ PROVASI

“Bilmek mi daha değerli yoksa görmek mi?” diye bir soru soracak olursak her ikisi derim ben. Çünkü biri olmadan diğeri olmaz. Ancak önce bilmek sonra görmek diye bir sıralama yapabiliriz. Gezilip görülen bir yer hakkında bilginiz yoksa sadece görürsünüz. Eğer gittiğiniz yer hakkında bir ön bilgiye sahipseniz o yerin ruhuna dokunur, tarihini solur, temsil ettiği mâna ve kültürü, gözle görmenin yanında özümser-siniz de. İşte ben de öyle yapmaya çalışıyorum. Ziyaret ettiğim yer hakkında var olan ön bilgime dahasını eklemeye çalışıyorum ki gittiğim mekânı sadece gözümle değil ruhumla, zihnimle de göreyim.

Bu yazımda seyrinden notlar düşeceğim yer, mânen de değeri oldukça fazla olan Mersin’in Tarsus ilçesinde bulunan Ashab-ı Kehf mağarası.

Kuran’da birçok kıssa anlatılır. Yani yaşanmış olaylara yer verilir. Bunun nedeni konunun daha iyi anlaşılması, gerçekliğine ve ciddiyetine vurgu yapmak içindir. Bunlardan birisi de Ashab-ı Kehf kıssasıdır. Bu olaya sadece Kur’an yoluyla İslamiyet’te değil, Hristiyanlık’ta, Yahudilik’te ve Hint kutsal kitaplarında da yer verilmiştir. Kıssada putperestliğin hüküm sürdüğü bir toplumda Allah’a inanan ve mevcut inanışa karşı çıkan gençlerin putperestliğe zorlandığı, kabul etmedikleri için de öldürülmek istendiği, gençlerin ise canlarını kurtarmak için kaçarak, yanlarında köpekle birlikte bir mağaraya sığındıkları, burada derin bir uykuya daldıkları, bu sürenin Kuran’ın tabiriyle “Üç yüze ilave dokuz yıl...” olduğu ve ölümden sonra dirilişi anlatmak için tekrar uyandırılmaları şeklinde yer verilmiştir.

Olay, birçok dini kaynakta yer verilmesinin yanı sıra, farklı şekilde anlatıla gelen efsanelere de konu olmuştur. Ashab-ı Kehf, yani mağara arkadaşları... Ayrıca bu olayın geçtiği mağaranın birden fazla yerde olduğu söylenmektedir. Hangisi gerçekten olayın yaşandığı mağaradır kesin olarak belli değildir ama biz seyrimizden notlar düşmeye başlayalım.

Şanlıurfa ziyaretimizin ardından uzunca bir yolculuk yaparak akşam vakti geldik Tarsus’a. Kıymetli bir aile dostumuzun davetlisi olarak hoş sohbet, güzel bir gece geçirdik. Sabah kahvaltısının ardından şehir merkezine 14 km uzaklıkta, kuzey batı yönünde, Torosların yamacında yer alan mağaraya doğru yola koyulduk. Aracımızı oldukça geniş ve rahat olan otoparka bıraktıktan sonra ağaçların gölgelediği, banklar yerleştirilerek dinlenme alanlarının oluşturulduğu ferah bir bahçenin ortasına yerleştirilen merdivenleri adımla mayaya başladık. Hem en sol tarafta rahat okuyabilmek için karşısına oturma yerleri dizayn edilen, farklı dillerde yazılmış, mağara hakkında uzunca bir kitabe karşılıyor ziyaretçileri. Ve merdivenlerin ortasına yerleştirilmiş, yaz ayında görüntüsüyle bile ferahlatan bir şadırvan “Hoş geldiniz.” diyor size serin serin. Çok uzun olmayan merdivenleri çıktığınızda, dar denilebilecek mağara girişi çıkıyor karşınıza. Girişin önüne Osmanlı Padişahı Abdülaziz tarafından 1873 yılında yaptırılmış Ashab-ı Kehf Câmii mekânın maneviyatını tamamlıyor yaklaşık 150 yıldır.

Bu alanın sunduğu huzur ve güzelliği ruhumuza naksettikten sonra, daha girmeden bizi heyecanıylar kuşatan mağaraya yöneldik. Eğilerek girdiğimiz mağara ince bir tefekküre sürüklüyor beni, basamaklarını inerken aşağıya doğru. Onların inançları için ödedikleri bedelle bizim onca imkâna rağmen yaşamımızdaki gevşeklik ve keyfiyeti karşılaştırdınca ince bir sızı çöküyor yüreğime. Bu hâlet-i rûhiye ile on, on beş basamak indikten sonra; üsteki genişçe bir açıklıktan aydınlık ve ferahlık sunan gün ışığı süzülüyor mağaranın içine. Yaklaşık tam bu bölgenin altına denk gelen yerde, dört beş metre kare, demir parmaklıklarla çevrilmiş bölümü, mağara arkadaşlarının üç yüz yılı aşkın zamanı uyuyarak geçirdikleri yer olarak tahmin ediyorum. Bu çevrili alanda uyuyan bir kedi çarpıyor gözüme. Onca ziyaretçiye rağmen uyumaya devam ediyor. Bu bölümün hemen solunda bulunan basamaklardan mağaranın merkezini oluşturan geniş alana iniyoruz. Tahminen 40-50 metre kare genişliğin-

de, oldukça alçak başlayan kenar bölümlerinden ortaya doğru 4-5 metreye ulaşan yüksekliğe sahip. Mağaralarda öncelikle tavan bölgesi ilgimi çekiyor benim. Uzun uzun seyre diyorum, yüzyıllar içinde meydana gelen jeolojik oluşumları. Seyrimi girintili çıkıntılı kenar bölgelere doğru sürdürürken, yine az önceki kedi gibi ziyaretçilere rağmen uyuyan köpeği görünce Kıtırmır geliyor aklıma. Yine dar bir aralıkla dışa açılan ve bu aralıktan içeri süzülen ışık huzmelerinin arasında kuytuda uyuyan ikinci bir köpeği daha görünce, mağaranın amacı hâsıl olmaya devam ediyor dedim sessizce ve hafif bir ürperti sardı içimi. Ashab-ı Kehf'i, mağara arkadaşlarını düşündüm. Bu mağarada yaşanan Rabbimizin onlar üzerinden insanlara gösterdiği ba's, öldükten sonra dirilişti. Yok yok; bir diriliş provasıydı. Asıl dirilişin varlığını ve gerçekliğini anlatmak için.

Yeterince seyir ve tefekkür ettikten sonra mağaradan çıktık. Mekânın mânevi havasını solumanın vermiş olduğu huzur ve derin duygularla merdivenlerden inerken, "...onların kalpleri var fakat bununla gerçeği anlamazlar, gözleri var onunla görmezler, kulakları var onunla işitmezler... İşte bunlar gafillerdir." ayeti döküldü dilimden gayrı ihtiyârî. Bir yandan insanın onca mucizenin ve misalin karşısında duyarsız kalmasının yüreğime verdiği sızı, diğer yandan da bu emareleri akletmiş olmanın hamdiyle uzaklaştık mekândan, yeni yerlere ve tefekkürlere doğru yol almak üzere.

KUŞKU TOZLARI

Yavuz DİNÇ

sessiz bir çığlıktı gözlerinde beliren bakışlar
kapana tutulmuş bir kuş gibi çırpınır durur
üzerine örölmüş karanlık ağların ardında
serpilir kanatlarından kuşku tozları etrafa

aşıkâr ederken etrafa o en karanlık sözleri
sokağın belleğine yapışmış bir vampir gibi
yuvarlanıp giderdi serseri müphem cümleler
cevaba hasret soruları tetikler varsayımlar

yaşadıkları yaşamadıklarından da kuşkulu
endişeli her günü yarını varlığı ve yokluğu
yüklemiş üzerine kaderinden bir gam yükü
sorgular belleĖinde mahrem anların özünü

fışkıran suallerle aklına seslenip dururken
kan kusarak kaçır kem gözlerin ızdırabından
korlanmış bir ateş körüklenirken ruhunda
belli belirsiz bir sızı yayılıp giderdi ardında

yaşanmış mevsimler bir bir geriye sarılırken
sözcükler yankılanır zamanın sayfalarından
bir kurt gibi içini kemirip dururken kuşkular
başlardı kalbinden hakikate doğru arayışlar

DİVAN KÖŞESİ

Akif NECİPSOY

Divan Köşemize bu sayıda misafir edeceğimiz müstesna şairimiz, 13.yüzyıldan günümüze kadar şiirleri, gönül terennümleri dilden dile söylenegelen ve bundan sonra da söylenecek olan can Yunusumuz Yunus Emre. Nice sultanlar, krallar, madde ve mana da güçlü insanlar geçti bu dünyadan lakin gönül sultanı Yunus Emre'nin sahip olduğu devlete erişmek çoğuna nasip olmadı. Sekiz asırdır dillerde dolaşan gönül nağmeleriyle hâlâ aramızda yaşıyor. Bu elbette şiirlerinin, söyleyişlerinin bütünüyle kendisinin hal ehli olması nedeniyle doğal, samimi ve özellikle ilahi esin kaynaklı sözler olmasından kaynaklanmaktadır.

Mana yüklü ve birçoğunun da mana ve batını yönünü bizim izahtan aciz kaldığımız yüzlerce şiiri günümüze ulaşan, onlarcası bestelenen Taptuk'un Bizim Yunus'unun burada izaha çalışacağımız eseri "Hey Benim Ömrüm Kuşu" isimli şiiri. Gazel formatında yazılan şiirde şair genel olarak ölüm temasını konu edinir, kendisi üzerinden kişinin ölüm döşegindeki hallerinden başlayıp kabirdeki ahvaline kadar önümüze adeta bir tablo resmeder ve nihayet kendisine nasihatle şiiri sonlandırır.

Gelin burada sözü Yunus Emre Hazretlerine bırakalım ve bu yolculuğun ayrıntılarına hep birlikte şiirin mısraları arasında gezinerek göz atalım.

**Hey benim ömrüm kuşu, kande varasın bir gün
Ecel arayıp görür, ele varasın bir gün**

*Ey benim ömrüm kuşum, bir gün nereye varırsın
Ecel seni arayıp durur, bir gün ona yakalanırsın*

Şair bu şiirde bütünüyle kendisine seslenmektedir. Bu ilk beyitte ömrünü bir kuşa benzetiyor. Kuşa benzetmesi de ustaca seçilmiş bir teşbih zira bilindiği üzere kuş her an uçup gidecek bir varlıktır. Ölümün de insanın başına her an gelebilecek olması düşünüldükçe bu benzetme yapılmış olmalı. Ey benim ömrüm kuşum bir gün varacağın yer neresidir bir düşün diyor ilk beyitte. İkinci beyitte onun cevabını veriyor sanki: Seni ecel arayıp durmaktadır ve bir gün ona yakalanacaksın, eline düşeceksin ecelin diyor.

**Gele göğsüne kona, tenin tutuşa yana
Bir kadeh şerbet suna, içe kanasın bir gün**

*Ecel bir gün gelip bağrına çöker, tenin tutuşup yanar
Sana bir kadeh ölüm şerbeti sunar, ondan içeceksin bir gün*

Burada bu defa sanki ecel bir kuşa benzetiliyor ve ecel kuşunun bir gün kendisinin göğsüne de gelip konacağını, kendisine ölüm şerbeti sunacağını ve bunun sonucunda tenin ölüm acısını tadacağını anlatıyor. Bu beyitte sekerât-ı mevt diye bilinen ölüm anı resmediliyor adeta.

**Görmeğe gelenleri, hal hatır soranları
Sevgili yârenleri, görmez olasın bir gün**

*Seni görmeye gelenleri, hal hatır soranları
Sevgili dostlarını, görmez olacaksın bir gün*

Bu beyitte yine insanın ölüm anı resmedilmeye devam ediyor. Ölüm sarhoşluğu sırasında kişinin başka bir alemde gezindiği için etrafına gelenleri artık görmez olacağı anlatılıyor.

**Yârenlerin geleler, seni tacilleyeler
Soyalar donlarını, uryan olasın bir gün**

*Dostların gelip seni alelacele hazırlayacak
Bedenini elbiselerinden soyup tenini açığa çıkaracaklar*

Ölenin yolculuğunun hikâyesi burada da devam ediyor. Ölüm döşegindeki kişinin (şair bunu kendisi olarak anlatıyor tabi) ruhu artık bedenden ayrılmıştır ve yakınları/dostları tarafından yıkanması için hazırlanmakta, üstü başı çıkarılmaktadır.

**Tap tımar eyle tene, yarar eyle bu cana
Şol yılana çiyana, nasip olasın bir gün**

*Tımar edip özenle baktığın, fayda sağladığın bu tenin
Bir gün kabirde yılana/çiyana nasip olacak*

Şair şiirin bu kısmında kişinin hayattaki haline kısa bir dönüş yapıyor. Hayatta iken özene bezene bakımını yaptığın bu bedenin bir gün ölüm vuku bulduğunda kabre konulacak ve toprağın altında yılanlara, çıyanlara yem olacak şeklindeki tasviriyle tüyleri diken diken ediyor adeta.

**Münkerle Nekir gele, gele karşında dura
Dilince sual sora, cevap veresin bir gün**

*Kabirde karşına sorgu melekleri olan Münker ile Nekir gelecek
Kendi dillerince sana sorular soracaklar, sen de cevap vereceksin*

Ölüm yolculuğunda şair kendisinin kabir ahvalini anlatmaya devam ediyor bu beyitte. İncancımızda kabir sorgusu haktır, Münker ve Nekir isimli melekler bu sorgu ile vazifeli meleklerin isimleridir. Sen ölüp kabre konulduğunda bu melekler gelip seni kendi

dilleri/yöntemleriyle sorgulayacaklar, sen de onlara cevap vermesi gereken bir konumda olacaksın diyor şair kendi kendine.

**Âşık Yunus nidesin, acep kanda gidesin
Erenler meclisine, girmez olasın bir gün**

*Âşık Yunus ne haldesin, acaba nereye gitmekteisin
Öldüğün için erenlerin meclisine girmez olacaksın bir gün*

Şair kendi adının geçtiği bu taç beyitte nefis muhabesini özetliyor adeta. Ahval bu iken, ölüm bu kadar yakinken sen şu anda ne haldesin, ölüme hazır mısın, gidişin nicedir, nereyedir gibi sorularla kendisine nasihat etmektedir. Nihayet kendi kendine, bir gün öleceksin ve şu bulunduğun erenler meclisinde de bulunamayacaksın şeklinde bir ikazla şiirini tamamlamaktadır.

Aşk ateşinde ve ikliminde demlenen yüzlerce şiiriyle, yolunda yürümeye çalışan gönül erlerine ışık tutan Yunus Emre, başta da belirttiğimiz gibi çok az insana nasip olacak ve hasenat defterini kapatmayan imrenilesi bir saltanata sahip olarak bu dünyadan gelip geçmiş, kendinden sonraki nesillere bu ilahi kaynaklı gönül terennümlerini değeri ölçülemeyecek bir hazine olarak bırakmıştır. Ruhu şâd, mekânı cennet, makamı âli olsun can Yunus'un. Allah ondan razı olsun.

ESKİ MÜSİKİ

Çok insan anlayamaz eski mûsıkımızden
Ve ondan anlayamayan bir şey anlamaz bizden.
Açar bir altın anahtarla ruh ufuklarını,
Hemen yayılmaya başlar sadâ ve nur akını
Ve seslenir büyük İtrî, semayı örten ruh,
Peşinde dalgalanır bestesiyle Seyyid Nuh,
O mutlu devrede İtrî'ye en yakın bir dost
Işıklı danteleler bestekârı Hâfız Post...
Bu neslin ortada dâhicedir başardığı iş,
Vatan nasıl karışır mûsikiyle, göstermiş.

Bu yaz kemeñeyi bir dinledinse Kanlıca'da,
Baharda bir gece tanburu dinle Çamlıca'da.
Bu sazların duyulur her telinde sade vatan,
Sihirli rüzgâr eser daima bu topraktan.

Evet bu eski nesil bir şerefli âlem açar,
Duyuşta ince zamanlardan inkıraza kadar.
Yüz elli yıl, sıra dağlar birer birer yücelir
Ve akıbet Dede'nin anlı şanlı devri gelir.
Bu mûsikiyi, o, son kudretiyle parlattı;
Ölünce, ülkede bir muhteşem güneş battı.

Yahya Kemal
BEYATISI